

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 49 (834)

Ліпень
1964 г.
Цана 2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

Е Д Н А С Ц Ь

Я заўсёды люблю Мінск, але ў гэтыя дні асабліва. Ён быццам абнавіўся, памаладзеў. Яго строгія і ўрачыстыя вуліцы і праспекты набылі нейкі адменны выгляд. Калі праўду казаць, дык я ніколі не бачыў такім урачыстым свайго горада. І справа не толькі ў тым, што ён аздоблены сцягамі, транспарантамі, што ён увесь у самым росквіце кветак. Кветкі, здаецца, расцвілі ў сэрцах людзей. Я, як мне здаецца, ніколі не бачыў і такімі ўрачыстымі мінчан. Яны, быццам усе, ад малага да вялікага, памаладзелі, падабрэлі іх душы, пахарашэлі іх твары, пасвятлелі ўсмешкі. Ніколі, мабыць, яшчэ Мінск не прымаў столькі гасцей. Да мінчан прыехалі праслаўленыя палкаводцы, тыя, хто дваццаць год таму назад веў несакрушальныя лавіны войскаў на вызваленне нашай роднай Беларусі ад карычневай фашыскай пошасці; хто дайшоў на чале палкоў і армій да сцен Берліна і скруціў галаву фашыскай пачвары. Прыехалі нашы добрыя суседзі і браты: рускія і украінцы, літоўцы і латышы, грузіны і малдаване.

Нешта сімвалічнае і велічнае, незабыўнае было ў тым, калі сотні Герояў Савецкага Саюза і Герояў Сацыялістычнай Працы прыйшлі на плошчу Перамогі, каб ускласці вянкі да помніка-абеліска Перамогі, а потым стройнай калонай накіраваліся на Цэнтральную плошчу, дзе сабралася больш як 50 тысяч мінчан.

Шырокія тратуары Ленінскага праспекта не маглі

Раман САБАЛЕНКА.

ўмясціць тых, хто прыйшоў вітаць Герояў. Людзі абсыпалі іх кветкамі, слалі ім прывітанні і найлепшыя пажаданні. Зноў нешта сімвалічнае было ў гэтым маршы Герояў. Воінскі гераізм як бы зліваўся з працоўным, і гэтая еднасць гераізму прынесла нашаму народу не толькі вызваленне ад ненавіснага ворага, але і тое, што сёння наш Мінск стаў горадам слаўным на ўвесь свет. Стаў горадам белакаменных палацаў, стаў горадам першакласных заводаў і фабрык. Яго ратная слава, яго воінскі гераізм, памножаныя на працоўную доблесць, зрабілі нашу сталіцу радзімай першакласных аўтамабіляў і трактараў, станкоў і аўтаматычных ліній. Мы, мінчане,

ганарымся плёнам сваіх рук, плёнам свайго розуму. Мы ганарымся тым, што наша рэспубліка стала краінай, якая забяспечвае высокі ўзровень эканамічнага развіцця не адной сябе, а шчодра дзеліцца здабыткамі з іншымі народамі. Нашы самазвалы, нашы трактары сталі пасланцамі дружбы, матэрыяльным выяўленнем нашых інтэрнацыянальных пачуццяў. Наўрад ці мелі яшчэ ў не такім далёкім мінулым арабскія народы якое-небудзь уяўленне пра Беларусь. А сёння Беларусь у іх асацыяруецца з магутнымі самазваламі, са жвавымі трактарамі, з аўтаматычнымі лініямі і першакласным станочным абсталяваннем. Усяго гэтага дасягнула рэспубліка за якіх-небудзь дваццаць гадоў. Толькі ва ўмовах една-

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Даярка калгаса «Уперад» Воранаўскага раёна Гелена ЖОЛІК.

Фотаэцюд А. САСІНОУСКАГА.

У ІМЯ ЧАЛАВЕКА

IV СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА
САВЕТА СССР

13 ліпеня ў Крамлі пачала работу чацвёртая сесія Вярхоўнага Савета СССР шостага склікання.

Слова для даклада па першаму пытанню павесткі дня сесіі — аб мерах па выкананні Праграмы КПСС у галіне павышэння дабрабыту народа — прадстаўляецца Першаму сакратару ЦК КПСС, Старшыні Савета Міністраў СССР дэпутату М. С. Хрушчова.

14 ліпеня ў Крамлі працягвалася работа сесія Вярхоўнага Савета СССР. Раніцой пачаліся раздзельныя пасяджэнні палат Вярхоўнага Савета СССР — Савета Саюза і Савета Нацыянальнасцей. Палаты заслухалі садаклады старшын камісій заканадаўчых меркаванняў — аб пенсіях і дапамозе калгаснікам.

Дэпутаты Г. І. Вараб'ёў (Савет Саюза) і Н. Зарыпава (Са-

вет Нацыянальнасцей) у сваіх садакладах гарача адобрылі ўсе палажэнні, выказаныя ў дакладзе М. С. Хрушчова аб пенсіях і дапамозе калгаснікам, адзначыўшы, што яны адлюстроўваюць сапраўды ленынскія клопаты аб дабрабыце чалавека.

Садакладчыкі, у прыватнасці, падкрэслівалі асаблівую важнасць прынцыпу — хто добра працуе, той і лепш забяспечваецца ў старасці або ў выпадку інваліднасці.

У садакладах таксама адзначалася неабходнасць таго, каб у законе аб пенсіях і дапамозе калгаснікам прадугледзець права кожнаму калгасніку на абскарджанне рашэння камісіі па назначэнню пенсіі. Прапанавалася распаўсюдзіць правіла выплаты пенсій калгаснікам, якія працягваюць работу ў грамадскай гаспадарцы пасля дасягнення пенсійнага ўзросту, і на работнікаў саўгасаў.

Садаклады закончаны. На

раздзельных пасяджэннях палат пачынаецца абмеркаванне даклада М. С. Хрушчова «Аб мерах па выкананні Праграмы КПСС у галіне павышэння дабрабыту народа».

З гордасцю за сваю сацыялістычную Айчыну, за вялікую партыю бессмяротнага Леніна дэпутаты гавораць аб новых мерапрыемствах Цэнтральнага Камітэта КПСС і Савецкага ўрада, накіраваных на шчасце народа.

Гэтыя думкі пранізвалі ўсе выступленні дэпутатаў, якія прывялі многа яркіх фактаў і лічбаў, што паказваюць, як з году ў год павышаецца жыццёвы ўзровень народа. Старшыня ВЦСПС В. В. Грышын, напрыклад, прывёў такія факты. Цяпер толькі за кошт прафсаюзаў штогод адпачывае ў санаторыях, дамах адпачынку — на ільготных умовах або бясплатна — 7 мільёнаў чалавек. У краіне сістэматычна зніжаецца захворванне людзей. У 1963 годзе ў параўнанні з 1962 годам яно знізілася на 9 працэнтаў, а ў першым квартале сёлета года ў параўнанні з тым жа перыядам мінулага года яшчэ знізілася. СССР — краіна самага кароткага працоўнага тыдня ў свеце.

Старшыня Савета Міністраў Украінскай ССР І. П. Казанец прывёў цікавыя даныя аб павелічэнні фондаў грамадскага спажывання на Украіне, а сакратар Ленінградскага прамысловага абкома КПСС В. С. Тоўсцікаў — аб вялікім размаху жыллёвага будаўніцтва ў Ленінградзе.

На вчэрніх пасяджэннях палат працягвалася абмеркаванне даклада М. С. Хрушчова.

Хроніка Хроніка Хроніка

★ З году ў год нарошчвае вытворчыя магутнасці Мінскі аўтазавод. Нядаўна тут уступіў у строй прэсава-кузаўны корпус. І па сваіх памерах, і па тэхнічным аснашчэнні ён з'яўляецца самым магутным сярод карпусоў аўтамабільнай прамысловасці краіны.

★ Інтэрнацыянальны атрад студэнтаў Універсітэта дружбы народаў накіраваўся з Масквы ў Цалінны край. Працаваць у час канікул на цаліне пажадалі студэнты 18 краін, сярод іх прадстаўнікі Інданезіі і Мексікі, Калумбіі і Японіі, Камеруна і Кіпра, Ірака і Кубы.

★ Прэс-канферэнцыя чэхаславацкіх падарожнікаў І. Ганзелкі і М. Зікмунда адбылася ў Новасібірску. «Сібір — другое рускае цуда», — заявілі яны.

★ Уступіў у строй дзюечых Сагарэджайскі шынарамонтны завод (Грузія). Ён будзе штогод выпускаць дзiesiąты тысяч пакрышак. Узвядзенне завода завершана за 13 месяцаў замест 36, прадугледжаных планам.

★ Міжнародная прэмія Галабера па астранаўтыцы за 1964 год прысуджана першай у свеце жанчыне-касманаўту Валянціне Нікалаевай — Церашковай за зроблены ёю ў мінулым годзе арбітальны касмічны палёт. Лаўрэатам прэміі Галабера стаў таксама ў гэтым

годзе амерыканскі прафесар Пікерынг за працы ў галіне вывучэння планеты Венера. Міжнародная прэмія Галабера ўстаноўлена ў 1957 годзе буйным французскім прамыслоўцам Галаберам і прысуджаецца за выдатныя заслугі ў вывучэнні космосу.

★ Новаліпецкі металургічны завод папоўніўся новым цудоўным збудаваннем. Дзяржаўная камісія прыняла ў эксплуатацыю буйнейшую ў краі-

не агламерацыйную фабрыку. Карпусы гіганта раскінуліся на плошчы каля 80 гектараў.

★ На Радзіму вярнуўся атрад самалётаў сельскагаспадарчай авіяцыі, які па просьбе балгарскага ўрада дапамог працоўнікам сяла брацкай краіны знішчыць шкоднікаў збожжавых культур. Савецкія лётчыкі апрацавалі з паветра больш 180 тысяч гектараў пасаваў. Ураджай быў выратаван.

Мінск. Новы будынак горадскога Савета дэпутатаў працоўных на плошчы імя Леніна. Фота Ул. Дагаева.

ЕДНАСЦЬ

(Пачатак на 1-й стар.)

сці братэрскіх рук і сэрцаў, якую забяспечыла і арганізавала наша родная Камуністычная партыя, можа такое адбыцца.

Гэтая еднасць асабліва адчувалася ў дні святкавання. Нейкім сімвалічным і нягаснучым быў касцёр дружбы на беразе Свіслачы ўвечары 2 ліпеня. Да яго сабраліся праслаўленыя партызанскія ваякі, тыя, хто ў часы суровых нягод не даваў акупантам спакою ні ўдзень, ні ўночы. На зямлі-партызанцы змагаліся не толькі рускія, беларусы, украінцы. Вельмі было прыемна бачыць сярод былых народных месціцаў чэхав і славакаў і нават французаў.

Еднасць братэрскіх рук і сэрцаў стала адметнасцю нашага жыцця. Возьмем сённяшнія нашы новабудовы: Салігорскі калійны камбінат, Новаполацкі нафтаперапрацоўчы, Гродзенскі азотна-кавы. На беларускай зямлі іх будуць сыны і дачкі ўсіх нашых народаў, дружба якіх сёння выяўляецца ў працоўным гераізме гэтак жа, як яна выяўлялася дваццаць

гадоў таму назад на полі бітваў. Мы ніколі не замыкаліся і не замыкаем у рамках нацыянальнай абмежаванасці. Інтэрнацыяналізм — вось тая ўрадлівая глеба, на якой шчодро ўзыхлі і растуць пад дабайным доглядам Камуністычнай партыі і яе ленинскага Цэнтральнага Камітэта ўсе нашы эканамічныя і культурныя поспехі. І мы рады таму, што мы, беларусы, яшчэ не ў такім далёкім мінулым заняданы народ, сёння дзелімся з людзьмі сваімі гаспадарчымі і культурнымі здабыткамі. Сёння ў нашым універсітэце, у політэхнічным Інстытуце, у іншых навучальных установах авалодваюць навукай не адны толькі нашы савецкія юнакі і дзяўчаты. Мы шчодро дзелімся тым, што маем, з іншымі народамі. Наша рэспубліка памагае авалодваць навукай прадстаўнікам каланіяльных і паўкаланіяльных народаў, якія сталі на шлях вызвалення з капіталістычнага рабства. І гэта не выпадкова. Такая прырода нашага савецкага ладу, нашага жыцця. Нашы літаратура і мастацтва таксама прыносяць эстэтычную асалоду не аднаму толькі свайму народу.

Лепшыя мастацкія калектывы сёння — частыя госці іншых рэспублік. Лепшыя творы мастацкай літаратуры перакладаюцца на мову вялікага рускага народа і становяцца здабыткам усіх нашых народаў.

Той, хто быў 5 ліпеня на стадыёне, бачыў, як радасна святкавалі мінчане і іх госці слаўнае дваццацігоддзе, уважліва пераканаўся ў непарушнай братняй еднасці ўсіх нашых народаў. Свята беларускага народа стала і святам рускіх, украінцаў, літоўцаў, латышоў, грузінаў і іншых. Як паўпрадаў, прыслалі прадстаўнікоў свайго мастацтва Масква і Ленінград, Украіна і Грузія. У вейкім адзіным гарманічным спалучэнні гучалі на нашым стадыёне песні ўсіх народаў.

Незабыўныя дні гэта былі для нашай рэспублікі.

Далёка за межамі Беларускай рэспублікі славіцца Маладзечанскія музычныя інструменты.

НА ЗДЫМКУ: маладыя зборшчыкі баянаў Яўгеній Жарыкаў (злева) і Мікалай Шубно за работай. Фота А. Сасіноўскага.

СЯМИГОДКА Ў ДЗЕЯННІ

У пяты раз зазьялі гэтыя словы ў загаловку Беларускай рэспубліканскай мастацкай фотавыстаўкі, наладжанай Міністэрствам культуры БССР і Саюзам журналістаў рэспублікі.

Выстаўка адкрылася ў памяшканні Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

Экспануюцца фотаздымкі фотажурналістаў рэспублікі, зробленыя ў розны час слаўнага дваццацігоддзя аднаўлення і будаўніцтва рэспублікі. Яны расказваюць пра жыццё, працу народа, пра яго лепшых людзей, пра аблічча сённяшняй Беларусі.

ЯГО РАБОЧЫМІ РУКАМІ

Дзяцінства Фішы Юліянавіча Задруцкага прайшло ў вёсцы Чырвонае на Барысаўшчыне. Тут ён нарадзіўся, рос, палюбіў родную беларускую прыроду. У Чырвоным хадзіў у школу, скончыў пяць класаў. Наступіла лета 1941 года. Над краінай нависла бяда. Гарэлі вёскі і гарады, дыміліся папалішчы, яркія язькі полымя злізалі калгасныя нівы, галасілі маці над забітымі дзецьмі. Так скончылася дзяцінства Фішы. У сакавіку сорак другога года немцы і паліцаі акружылі вёску Чырвонае, хапалі маладых хлопцаў і дзяўчат і накіроўвалі ў Мінск, Адтуль — у нямецкае рабства. Адзін з эшалонаў, які накіроўваўся ў фашысцкую Германію, вёз Фішу.

Пачалося жыццё, поўнае нягод і знявагі. Фішу Задруцкага накіравалі на працу ў маёнтак буйнога нямецкага бюргера Фовальда. Працаваць даводзілася ад цямна да цямна, без святочных дзён і адпачынку. Памешчык здзекаваўся са сваіх работнікаў. Іх білі, лаялі, дрэнна кармілі.

Адзінай уцехай была дружба з такімі ж нявольнікамі, як і сам Фіша: з польскімі хлопцамі Адамам і Мікалаем, дзяўчатамі з Чэхаславакіі — Розай і Яркай. Гэта дружба трохі аблягчала бяспраднае існаванне на чужыне.

Вясна 1945 года прынесла вызваленне. Вызвалены ад фашыскага рабства, Ф. Задруцкі стаў пад сцягі перамаганай Савецкай Арміі. А ў сорак дзевятым годзе дэмабілізаваны сержант Задруцкі зноў вярнуўся ў родныя мясціны.

Прайшло нямнога часу, і Фіша Задруцкі прыйшоў на будаўніцтва Смалявіцкай ДРЭС. Яго накіравалі на дапаможныя работы. На будоўлі патрэбны былі вопытныя спецыялісты. І Фіша становіцца вучнем машыніста вежавага крана. А хутка кемліваму хлопцу даверылі складаную машыну.

У Смалявічах Задруцкі працаваў да заканчэння будаўніцтва ДРЭС. За гэты час ён палюбіў сваю прафесію, палюбіў грандыёзны размах вялікіх будоўляў. У 1953 годзе ён не задумваючыся пераехаў на новае месца працы — на будаўніцтва Васілевіцкай ДРЭС, буйнейшай у той час у Беларусі. Тут Фішу Юліянавіча накіравалі на работу памочнікам машыніста экскаватара. А праз тры тыдні машыну перадалі ў яго рукі. За паспяховую работу на будаўніцтве Васілевіцкай ДРЭС ён быў узнагароджан Граматай Цэнтральнага Камітэта прафсаюзаў СССР.

...Пачалося будаўніцтва Бярозаўскай ДРЭС. З усіх канцоў рэспублікі ехалі сюды інжынеры, тэхнічныя работнікі, вопытныя спецыялісты і людзі, якія не мелі спецыяльнасці, але жадалі прыняць удзел у будаўніцтве беларускага электраганта. У гэтым вялікім патоку энтузіястаў на Палессі ў 1958 годзе прыехаў і Фіша Задруцкі. З дня ў дзень ён працаваў з усім дружным калектывам будаўнікоў Бярозаўскай ДРЭС. І калі датэрмінова была пушчана першая чарга электрастанцыі, у гэта вялікі ўклад зрабіў экскаватаршчык Задруцкі, за што быў узнагароджан ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Е. СЯЛЕНЯ.

РАШАЮЧАЕ СЛОВА ПАВІННЫ СКАЗАЦЬ НАРОДЫ

Кіраўнік Савецкага ўрада Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў накіраваў пасланне італьянскаму Камітэту прыхільнікаў міру. Яно з'яўляецца адказам на пісьмо Камітэта, у якім гаворыцца аб неабходнасці падвесці вынік пройдзенага шляху да трывалага міру і намеціць перспектывы на будучае.

Друкуюм пераказ гэтага паслання.

У пачатку свайго паслання Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў піша аб значэнні Маскоўскага дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў трох асяроддзях. Яго заключэнне, адзначае Хрушчоў, стварыла некаторы запас давер'я ў адносінах паміж дзяржавамі. Гэта адкрывае больш спрыяль-

ныя перспектывы на будучае, аказала пэўны ўплыў на паяўленне «палітыкі ўзаемнага прыкладу», якая дазваляе паступова аздараўляць міжнароднае становішча. Узаемнае давер'е, якое зараджаецца, — падкрэсліў Хрушчоў, трэба разумна выкарыстоўваць у агульных інтарэсах разрадкі напружанасці, яго трэба аберагаць і ўмацоўваць.

Першаўстаўленае значэнне для забеспячэння сапраўднага міру, піша Хрушчоў, мае рашэнне праблемы ўсеагульнага і поўнага раззбраення. Савецкі Саюз не пашкадуе сіл для таго, каб наблізіць дзень, калі ўсеагульнае і поўнае раззбраенне стане рэальнасцю, але адных толькі яго намаган-

няў яшчэ недастаткова. Патрэбны сустрэчныя захады нашых заходніх партнёраў па перагаворах. А, як паказвае увесь ход работы Камітэта па раззбраенню ў Жэневе, гэтых вострых захадаў яскрава не хапае.

Праблема раззбраення, працягвае Хрушчоў, непарушна звязана з іншымі да гэтага часу нявырашанымі знешнепалітычнымі пытаннямі. Узязь, у прыватнасці, германскае пытанне. Усе ведаюць, што пасляваеннае ўрэгуляванне з Германіяй не было даведзена да канца, і на гэтай ніве працягваюцца сур'ёзныя спрэчкі паміж дзяржавамі. Усіх людзей, сапраўды зацікаўленых у міры, сур'ёзна непакоіць тое становішча, што дзяржавы ўтрымліваюць непамерны для мірнага часу арміі. Ясна, што процістаянне вялікіх армій дзвюх групавых дзяржаў у цэнтры Еўропы ўскладняе вырашэнне праблемы раззбраення. Прапановы Савецкага Саюза па германскаму пытанню шырока вядомыя. Савецкі Саюз робіць усё, што ад яго залежыць, каб аблегчыць вырашэнне германскага пытання з улікам рэальна склаўшага становішча. Нядаўна быў падпісаны дагавор

аб дружбе, узаемадапамозе і супрацоўніцтве паміж Савецкім Саюзам і Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай, які, як мы спадзяёмся, будзе садзейнічаць стабілізацыі становішча ў Еўропе і прымусіць таго-сяго больш разумна ацаніць становішча рэчаў.

Вырашэнне праблемы раззбраення, піша далей Хрушчоў, у многім аблягчылася б прызнаннем усімі дзяржавамі прыпынку мірнага ўрэгулявання тэрытарыяльных прэтэнзій і спрэчак па пагранічных пытаннях, якія вядуць да захавання, а ў цэлым радзе выпадкаў да ўрэгулявання ўзброеных сіл. Савецкі Саюз унёс прапанову заключыць міжнароднае пагадненне аб адмове дзяржаў ад прымянення сілы для вырашэння тэрытарыяльных спрэчак. Нас радуе, што многія дзяржавы, у тым ліку шэраг дзяржаў Міжземнамор'я, падтрымалі ідэю заключэння такога пагаднення.

Хрушчоў заўважае далей, што недапушчальна гаварыць аб раззбраенні і ў той жа час прадпрымаць крокі, якія перашкаджаюць вырашэнню гэтага пытання. На самай справе, як можна сумясціць заявы

заходніх дзяржаў аб тым, што яны супраць распаўсюджвання ядзернай зброі, з планами стварэння шматбаковых ядзерных сіл НАТО, якія выношваюцца па настоянню агрэсіўных, рэваншысцкіх сіл Заходняй Германіі, якія прагнуць атрымаць ядзерную зброю? Прадухіліць распаўсюджванне ядзернай зброі, падкрэслівае Хрушчоў, неадкладная задача нашых дзён. Мы лічым, што яна павінна быць вырашана так, каб не заставалася ніякіх пралазаў, праз якія ядзерная зброя магла б распаўсюдзіцца па свеце.

Закрануўшы выказаную ў пісьме італьянскіх прыхільнікаў міру заклапочанасць з выпадку становішча, што склалася ў раёне Міжземнага мора, Хрушчоў указвае, што гэтая заклапочанасць зусім апраўданая. Міжземнае мора, размешчанае на стыку трох кантынентаў і закліканае служыць мірным сувязям паміж народамі Еўропы, Азіі і Афрыкі, цяпер баразняць атамныя падводныя лодкі НАТО са смертаносным грузам — ядзернымі ракетамі «Паларыс» на борце. Вялікай небяспекай для міру ў Міжземным моры, а таксама для ўсеагуль-

A LEGENDARY HERO

July 13, 1941. The ancient Byelorussian city of Orsha was in flames. There was fighting in the streets — the fascists were trying to break through to the railway station. At that moment the last trainload of goods to be evacuated was pulling out of the station. A moment later it was followed by a reserve locomotive, with a young man in railwayman's uniform on the ladder.

That's how the military carrier of Konstantin Zaslouov, one of the heroes of the guerilla war in Byelorussia began.

Konstantin, a former pig-tender, was the first from the poor Zaslouov family to become an engineer. When the war began he was in his second year as chief of the Orsha Railway Depot.

When he had delivered the train to one of the stations near Moscow, Konstantin Zaslouov approached the military command with a proposal to organize a guerilla detachment behind the enemy lines. And so in the late autumn of 1941 Zaslouov set up residence in Orsha with a group of other volunteers.

The city was full of SS troops. The nazis were trying to repair the depot so that locomotives could be serviced.

But their efforts were not very successful because there were very few men willing to work for the invaders. At that moment Zaslouov visited Strucke, the nazi chief of the Depot, and offered his services. He posed as a specialist with no interest in politics at all, saying that: "For money I'd work for the Devil himself!" Strucke was pleased to have an assistant who'd formerly been the chief of the De-

pot. He introduced Zaslouov to the other workers as a man who had recognized the "new order".

Then Zaslouov took the floor and despite his feigned loyalty to the "new order", he audaciously called on the workers to work honestly in the name of victory in this war, without specifying whose victory he had in mind.

The honest work for victory's sake as the workers were quick to realize was extremely dangerous and difficult.

Soon the nazis began to reap the results of Zaslouov's work. In the very midst of the campaign near Moscow, the main line to the capital which German held was blocked more and more

frequently — a train would be derailed, or a locomotive disabled.

The nazis began to suspect Zaslouov and had him shadowed. Becoming aware of this, he changed his tactics. His group started to make delayed-action mines disguised as pieces of coal. They were placed in the coal bunkers of locomotives and blew up hundreds of kilometers away from Orsha. Horst, the local Gestapo chief, decided to look into "Zaslouov's case" personally and ordered him to be thrown into prison. He was beaten up and interrogated, but as there was no direct evidence against him Horst decided to let him go. As soon as he got out of jail, Zaslouov went to a forest base which had been set up beforehand. The results of Zaslouov's activities in the Orsha depot were very satisfactory: hundreds of locomotives and thousands of trucks and tankcars were put out of action, and a vast amount of arms destroyed before reaching the

front — all this was accomplished in three months.

Zaslouov's detachments undertook their first raid from a base in the Vitebsk forests. The guerillas attacked a police garrison, killing all the policemen and capturing a lot of trophies.

The Germans offered 50,000 marks, the Iron Cross and an estate in Germany for the capture of Konstantin Zaslouov.

A new chapter began in the fight of Zaslouov and his comrades against the invaders. The fame of his detachment spread far and wide and ever new people came to join the guerillas.

People continued to pour in. By July there were 5 separate detachments of newcomers alone. These detachments constituted the basis for a guerilla brigade, whose CO Zaslouov became.

The Party entrusted Zaslouov with leadership of all the guerilla forces in the Orsha zone. But he did not live to hold the post long. On November 14, 1942, Konstantin Zaslouov fell in an unequal battle against nazi troops. But his name continued to inspire fear in the enemy, and more and more new fighters came to join Zaslouov's brigade.

Andrei SYSOYEV.

МАРЫС ТАРЭЗ

Памёр Марыс Тарэз, старшыня Французскай Камуністычнай партыі.

Для будучых пакаленняў Марыс Тарэз застаецца сімвалам мужнасці, вернасці вялікай справе камунізму, высокага ўсведамлення грамадзянскага абавязку. Ён уважліва барацьбу за інтарэсы французскага народа і за прагрэс чалавецтва, за свабоду і шчасце.

АРЛІНЫЯ КРЫЛЫ

Паблізу шасэ, што вядзе з Мінска на Маладзечна, у трох кіламетрах ад Радашковіч высяна ў неба імкнецца велічны абеліск, увенчаны скульптурай бяспрашнага сакала, цудоўнага сына беларускага народа Мікалая Гастэлы. Здзіўляючы просты і уражлівы партрэт крылатага героя: валявы, мужны твар звернут да мэты — да налоны варожых бронемашын.

У дні, калі беларускі народ адзначаў 20-годдзе вызвалення ад фашысцкіх акупантаў, адбылося ўрачыстае адкрыццё гэтага мемарыяльнага збудавання. Тысячы працоўных з Радашковіч, Маладзечна, бліжэйшых налгасаў і шматлікія госці сабраліся, каб ушанаваць памяць героя.

НА ЗДЫМКУ: уручэнне камсамольскага білета Мікалаю Северынаву ля помніка Гастэлы.

нага міру з'яўляюцца спробы ўмяшання блока НАТО ва ўнутраныя справы рэспублікі Кіпр, народ якой змагаецца за незалежнасць, тэрытарыяльную цэласнасць і суверэнітэт сваёй краіны.

Зразумела, што народы Міжземнамор'я не хочуць мірыцца з падкопамі імперыялістаў у гэтым раёне. Не выпадкова такі шырокі водгук атрымала прапанова аб правядзенні ў Алжыры канферэнцыі з мэтай дабіцца ператварэння Міжземнага мора ў безатаную зону. Савецкі Саюз з'яўляецца перакананым прыхільнікам гэтай ідэі. Савецкі Саюз хоча, каб у басейне Міжземнага мора, як і ў іншых раёнах зямнога шара, панавалі мір і спакой.

Справа міру ў многім выйграла б, працягвае Хрушчоў, калі б і ў іншых частках зямнога шара стварыліся безатанныя зоны. Важнае значэнне мае задача вызвалення Цэнтральнай Еўропы ад ядзернай зброі. Добрым пачаткам да гэтага паслужыла б ажыццяўленне прапановы Польскай Народнай Рэспублікі, вядомай як «план Гамулікі», аб забароне далейшага нарошчвання ядзер-

ных узбраенняў у гэтым раёне.

Для таго, каб дабіцца разрадкі міжнароднай напружанасці, трэба пакончыць з размяшчэннем іншаземных войскаў на чужых тэрыторыях. Савецкі Саюз прапануе вывесці ўсе іншаземныя войскі ў межы сваіх нацыянальных граніц. Калі нельга зрабіць гэтага адразу, то, па меншай меры, трэба дамовіцца аб паступовым скарачэнні і вывадзе кантынгентаў іншаземных войскаў, размешчаных зараз на чужых тэрыторыях. І перш за ўсё гэта трэба зрабіць у адносінах да такога выбуханебяспечнага раёна, як Еўропа. Мы да гэтага гатовы, і за намі справа не стане.

Наладжванне мірнага супрацоўніцтва дзяржаў, адзначае Хрушчоў, справа не адных толькі ўрадаў. Рашаючае слова павінны сказаць народы: чым больш актыўнай і рашучай будзе іх барацьба ў абарону міру і мірнага суіснавання, за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне, тым хутчэй гэтыя мэты будуць дасягнуты.

Хрушчоў гаворыць далей аб становішчы ў Паўднёва-Усходняй Азіі. Варожыя справа міру сілы, адзначае кіраўнік

Савецкага ўрада, спрабуюць ускладніць становішча і перашкодзіць народам гэтага раёна самім вырашаць свой лёс. Савецкі ўрад настойвае на строгім захаванні вядомых Жэнеўскіх пагадненняў, рашуча асуджае іншаземнае ўмяшанне ва ўнутраныя справы дзяржаў Паўднёва-Усходняй Азіі.

Што датычыць паляпшэння дзейнасці Арганізацыі Аб'яднаных Нацый шляхам аднаўлення законных правоў Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і прыняцця ў яе Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, піша Хрушчоў, звяртаючыся да аўтараў п'ямай, то я цалкам згодзен з вамі. Думаю, што не за гарамі той час, калі гэтыя дзяржавы атрымаюць свае правы ў Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. І чым раней гэта будзе зроблена, тым больш умацуецца аўтарытэт Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

У заключэнне Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў пажадаў італьянскім Камітэту прыхільнікаў міру і ўсім прыхільнікам міру ў Італіі паспехаў у барацьбе за ўмацаванне міру, за лепшую будучыню італьянскага народа.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ УМЕЕТ ЧИТАТЬ ПО-БЕЛОРУССКИ.

Сегодняшний номер нашей газеты открывается интересной статьей известного белорусского писателя Романа Соболенько «Еднасць». Никогда еще не видел писатель таким праздничным, торжественным, взволнованно-радостным свой родной Минск, как в день празднования 20-й годовщины освобождения Белоруссии от немецко-фашистских захватчиков. За двадцать мирных лет белорусская столица стала городом белокаменных дворцов, первоклассных заводов и фабрик. В праздничные дни в Минск приехали представители многих республик и городов Советского Союза, чтобы вместе с белорусами порадоваться их успехам. А во всех достижениях Советской Белоруссии есть вклад, сделанный народами других республик нашей страны.

Председатель Совета Министров Союза ССР Н. С. Хрущев направил послание итальянскому комитету сторонников мира. В статье под заглавием «Рашаючае слова павінны сказаць народы» дается изложение этого послания. Еще и еще раз руководитель Советского Государства обращается ко всем народам и государствам с призывом начать полное разоружение, заключить международное соглашение об отказе государств от применения силы для решения территориальных споров. Касаясь вопроса о Средиземном море, Н. С. Хрущев говорит, что оно расположено на стыке трех континентов, призвано служить мирным связям между народами Европы, Азии и Африки и должно обязательно стать зоной, свободной от атомного оружия.

Несколько лет назад американские политики, обеспокоенные растущими симпатиями со стороны многих государств к Советскому Союзу и социалистическим странам, решили ежегодно отмечать «неделю поработоченных народов».

О том, как проводится эта неделя за рубежом, вы можете прочесть в статье Вл. Сосинского «Кому нужна неделя поработоченных народов». Статья печатается на русском языке.

Чехословацкий писатель Само Фалтян пишет о свободном, трудолюбивом белорусском народе, который вдохновенно и радостно вот уже двадцать лет строит свою жизнь. В годы войны Само Фалтян воевал на территории Белоруссии, помогая белорусским братьям освобождать ее от немецко-фашистских захватчиков. Покинув в 1944 году Белоруссию разоруженной и сожженной, он увидел ее теперь отстроеной, свободной и богатой.

Большое место в газете отведено пребыванию делегации Федерации Русских Канадцев в городе Минске. Гости побывали на камвольном комбинате, на подшипниковом заводе. Этих предприятий до войны в Минске не было. Сейчас камвольный комбинат выпускает в год 13 миллионов метров ткани в год, продукция подшипникового завода идет в 24 капиталистические страны и в страны социалистического лагеря.

При каждом из этих предприятий есть жилые поселки для рабочих. В них ясли, сады, школы, больницы, столовые, клубы. Все в нашей стране делается для того, чтобы человеку труда хорошо жилось.

Присутствуя на празднике белорусского народа, посвященном двадцатилетию освобождения Белоруссии от немецко-фашистских захватчиков, наши соотечественники видели все-народное ликование, счастье и радость в глазах минчан. Но они видели могилы, памятники погибшим и понимали, что то горе, которое принесла война нашему народу, забудется не скоро.

Начальник Центрального государственного архива литературы и искусства БССР К. Жорова написала статью «Верные сыны народа», в которой рассказывает о белорусских писателях-патриотах, мужественно борющихся в годы Великой Отечественной войны с ситлеровскими оккупантами.

«Двадцатилетие народной Польши» — так называется статья, посвященная 20-й годовщине установления народной власти в Польской Народной Республике.

Умер один из любимейших и старейших советских писателей, а по своему таланту самый молодой, самый современный, самый трудолюбивый — Самуил Яковлевич Маршак. Памяти Маршака посвящена статья Ст. Шушкевича «Роздум над Дзвіною».

Яны бачылі вольную квітнюючую краіну

Прыбыўшая ў Мінск дэлегацыя Федэрацыі Рускіх Канадцкіх працаўладальнікаў з сорамам. Яна пачынала на прадпрыемствах, прысутнічала на ўсіх урачыстых, прывочных і святах Мінска ад наменка-фашысцкіх законнікаў. Сёння ім друкам аб гэтым матэрыял.

ПЫТАННЯМ НЕ БЫЛО КАНЦА

Першым буйным прамысловым прадпрыемствам, з якім нашы канадскія госці пазнаёміліся ў Беларусі, быў Мінскі камвольны камбінат. Намеснік галоўнага інжынера камбіната Дзімітрый Яфімавіч Сянько і старшыня прафсаюза Іван Сухавей вядліва сустрэлі дэлегацыю. Д. Я. Сянько падрабязна расказаў аб прадпрыемстве, яго людзях, парадках, правілах і ўмовах жыцця рабочых.

Мінскі камвольны — вялікае прадпрыемства. Яно займае плошчу больш 60 гектараў, на ім працуюць больш сямі тысяч рабочых. Пабудаваны ён у 1956 годзе. У першыя гады пасля вайны не хапала тканін для населення, і тады на ўсёй краіне на рашэнне партыі і ўрада было пабудавана многа новых і рэканструявана старых тэкстыльных фабрык і камбінатаў.

Зараз Мінскі камвольны выпускае больш 13 мільянаў метраў тканін у год. Акрамя шарсцяных і байшарсцяных тканін, ён выпускае таварную прыву, якая ідзе на спецыяльныя прадпрыемствы, дзе з яе робяць верхняе шарсцяное адзенне. Асабліва камбінат у асноўным ачышчым абсталяваннем.

Адначасова з камбінатом рос жылы пасёлак. Для рабочых і служачых камбінат пабудавана 40 тысяч квадратных метраў жылых і садовых будынкаў. А пасёлак усё расце і расце. Пабудаваны баліцыя, памакішкі, дзве сталовыя, сем дзіцячых школ, школа рабочай моладзі, дзве сярэднія школы. З яна дырэктарскага кабінета

нага чалавека, — гаворыць З. А. Сухавей. — Калі не жадаеце, можаце не ўступіць. Але вы самі пазбаўляеце сябе ў такім выпадку многіх трыбунаў. У нас на камбінате ўсе рабочыя члены прафсаюза. Гэта дае ім права кожны год атрымліваць пенеўку ў санаторыі або дом адпачынку. Сам рабочы плаціць толькі 30 працэнтаў іе кошту, 70 працэнтаў аплачвае прафсаюз. Пэўная колькасць пенеўкаў даецца зусім бесплатна. Усе дзеці пра-

раўноўнае наш камбінат з тым, што бачыла тады. «Параўнаеце яўна ў вашы краіны», — гаворыць Любоў Антопаўна. — Мы там задаліся ад выду, граці, бруднага паветра. А тут нармальныя ўмовы. Абслугоўванне вашых машын не паграбуе асабліва напружанні. Яны значна ўдасканалены ў параўнанні з тымі, на якіх даўно працаваць мы».

Ткацкая станкі без асаблівай цяжкасці абслугоўваюць жанчыны. 80 працэнтаў рабочых на камбінате — жанчыны.

Сустрэкаюцца сярэд рабочых і падлеткі. Гэта вучні. Яны знаёмяцца з вытворчасцю. Вучні атрымліваюць 30 рублёў у месяц. Падлеткі да 16 год працякуюць толькі чатыры гадзіны ў дзень, а зарплату атрымліваюць як за ўсё сем гадзін. Адпачынак у іх трыццаць дзён і абавязкова ў летні перыяд. Праз тры месяцы вучні пачынаюць працаваць на станка самастойна і атрымліваюць звычайную зарплату рабочага, якая на камбінате ў сярэднім 80—85 рублёў.

Госці хадзілі па цэхах. Свабодна гутарылі з рабочымі, фатаграфавалі работніц і фатаграфаваліся з імі самі. На дзвярах аднаго з цэхаў адзін з эмігрантаў убацьчыў аб'яву: «Хто згубіў гадзіннік. Просьба звярнуцца ў часальны цэх да работніц...» Праз некалькі мінут да аб'явы падыйшлі астатнія госці. Яны з цікавасцю прачыталі яе: чалавек, знайшоўшы рэч, не прысвоіў яе, а напісаў аб'яву, каб за згубленым прыйшлі.

«Пасля гэтага пачынаюць разумець, што вы ўжо можаце і традываць без канцуктараў пускіць і магазіны без прадаўцоў адкрываць, і што самі рабочыя без касіра зааробную плату атрымліваюць», — гаварылі нам турысты.

Пасля агляду камбіната ў нашых гэтых узнікаюць новыя пытанні.

— Вось зарэз вы кажаце, што ў нас не хапае рабочай сілы, а што будзе, калі вы набяраце столькі, колькі вам

дапаўняючы расказ З. Сухавей аб правах прафсаюза. Д. Я. Сянько гаворыць, што без згоды прафсаюзнай арганізацыі ні адзін кіравнік прадпрыемства не можа звольніць рабочага.

Ажыўленая гутарка пра-

раўноўнае наш камбінат з тым, што бачыла тады. «Параўнаеце яўна ў вашы краіны», — гаворыць Любоў Антопаўна. — Мы там задаліся ад выду, граці, бруднага паветра. А тут нармальныя ўмовы. Абслугоўванне вашых машын не паграбуе асабліва напружанні. Яны значна ўдасканалены ў параўнанні з тымі, на якіх даўно працаваць мы».

Ткацкая станкі без асаблівай цяжкасці абслугоўваюць жанчыны. 80 працэнтаў рабочых на камбінате — жанчыны.

Сустрэкаюцца сярэд рабочых і падлеткі. Гэта вучні. Яны знаёмяцца з вытворчасцю. Вучні атрымліваюць 30 рублёў у месяц. Падлеткі да 16 год працякуюць толькі чатыры гадзіны ў дзень, а зарплату атрымліваюць як за ўсё сем гадзін. Адпачынак у іх трыццаць дзён і абавязкова ў летні перыяд. Праз тры месяцы вучні пачынаюць працаваць на станка самастойна і атрымліваюць звычайную зарплату рабочага, якая на камбінате ў сярэднім 80—85 рублёў.

Госці хадзілі па цэхах. Свабодна гутарылі з рабочымі, фатаграфавалі работніц і фатаграфаваліся з імі самі. На дзвярах аднаго з цэхаў адзін з эмігрантаў убацьчыў аб'яву: «Хто згубіў гадзіннік. Просьба звярнуцца ў часальны цэх да работніц...» Праз некалькі мінут да аб'явы падыйшлі астатнія госці. Яны з цікавасцю прачыталі яе: чалавек, знайшоўшы рэч, не прысвоіў яе, а напісаў аб'яву, каб за згубленым прыйшлі.

«Пасля гэтага пачынаюць разумець, што вы ўжо можаце і традываць без канцуктараў пускіць і магазіны без прадаўцоў адкрываць, і што самі рабочыя без касіра зааробную плату атрымліваюць», — гаварылі нам турысты.

Пасля агляду камбіната ў нашых гэтых узнікаюць новыя пытанні.

— Вось зарэз вы кажаце, што ў нас не хапае рабочай сілы, а што будзе, калі вы набяраце столькі, колькі вам

дапаўняючы расказ З. Сухавей аб правах прафсаюза. Д. Я. Сянько гаворыць, што без згоды прафсаюзнай арганізацыі ні адзін кіравнік прадпрыемства не можа звольніць рабочага.

Ажыўленая гутарка пра-

цягвалася больш за гадзіну. А потым Д. Я. Сянько за прасіў гэтых агледзець цэх. «Лепш адзін раз пабачыць, чым сто разоў пачуць», — усміхаючыся гаворыць ён. — Вы зможаце самі пазнаёміцца з нашым прадпрыемствам. Але я працу прафсаюза за тое, што тут нічога не ўсёды чыста, сям-там відаць следы тымкоўкі, вапы, свэжыя тэмкоўкі, вапы, свэжыя тэмкоўкі. Цяжкі абнаўляюцца, рэмантуюцца». Нашы зямлякі М. Макаравіч не згоды з Дзімітрыем Яфімавічам: «За рэмонт не трэба праціць працяглай і добрых умовах».

І сапраўды, у цэхах чыста, светла, працякуюць распыліцца вады, каб не было пылу.

Люба Чэчка калісьці працавала ў Германіі на тэкстыльнай фабрыцы. Яна па-

альбомаў з узораў тканін, выпускаемых камвольным камбінатам. Ён старанна перагортвае ласкуток за ласкутком, пешта падлічвае, але раптам не вытрымлівае.

— Нам у Канадзе казалі, што ў Савецкім Саюзе людзі дрэнна апранаюцца, што ў вас ведаюць толькі белыя чорны і зялёны колеры. Артысты ансамбля «Барыска», які прывязджаў у Канаду, былі ў вельмі прыгожых касцюмах і суенках самых розных колераў. Але нам гаварылі, што гэта ўсё зроблена спецыяльна для зааружэння пазедкі. А цяпер вось я, гартаночы гэты альбомчык, далічыў да трыццаці і збіўся. Скажыце, калі ласка, колькіх расфарбовак тканіны выпускае ваш камбінат?

— Самісот! — быў адказ. Самісот колераў, 32 артыкулаў тканіны выпускае Мінскі камвольны камбінат.

Пытаннем не было канца. Нават цяжка ўспомніць усё, аб чым пытаўся госці. І здаецца, на ўсё яны мелі падрабязны і вычарпальны адказ.

Самісот! — быў адказ. Самісот колераў, 32 артыкулаў тканіны выпускае Мінскі камвольны камбінат.

Пытаннем не было канца. Нават цяжка ўспомніць усё, аб чым пытаўся госці. І здаецца, на ўсё яны мелі падрабязны і вычарпальны адказ.

У ДНІ СВЯТА

Самай страшэннай вайной, якую зведзла на сваім выку чалавецтва, была другая сусветная. Дзесяці краіны былі ўцягнуты ў крываваую бойню, мільёны людзей загубілі ў яе полымі. Усё светлае і перадавое, што было на зямлі, падляло са зброй або з палымі словам на барышчэ з ашалеўшым Гітлерам. Далей за акіянам жыццё Канады. Толькі з газет і па радыё яе народ ведаў аб тым, што адбывалася ў Еўропе. Але і там сумленныя людзі пратэставалі супраць фашысцкага варварства, чым маглі дапамагалі тым, хто змагаўся супраць яго. Сярод канадцаў, якія сэрцам былі з савецкім народам у яго горы, мы называем суаўчыніцаў, многа дзесяткаў год назад навінуўшых сваю Радзіму.

Вось і нашы госці, члены дэлегацыі ФРК, якія прыехалі ў Мінск у дні святкавання 20-й гадавіны вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, расказвалі нам аб сваёй дапамозе савецкаму народу ў яго гераічнай барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі. Яны згадалі грошы, цэлыя рэчы, набылі, і ўсё гэта адраўлялі на Радзіму. Сямён Андрэевіч Шэйна паказваў фотаздымак 1943 года, дзе дэманстранты нясучы палатны, на якіх напісана: «Усё аддадзім для перамогі над фашызмам». Так, нашы зямлякі дапамагалі нам, ведалі аб тым, якое напалітка іх Радзіму. Але ўсё гэта было з чужых слоў. А тут, у Беларусі, народ адначасова сваё вызваленне ўспамінаў жахі і смерць, якія прынеслі яму нямецкія акупанты, ушаноўваў паміж тых, хто аддаў сваё жыццё за свабоду і незалежнасць Радзімы.

Многа дарог вядзе ў Мінск, але мусці, няма такой, на якой не было б вельміх помнікаў або маленькіх абеліскаў, пад якімі вечным спыніць ахвяры гэтай страшэннай вайны. Па Магілёўскаму пасёлі ўсёкі Траянецкі стаіць помнік. Тут было знішчана фашызмам 201.500 савецкіх грамадзян. Вось Маскоўскае шалец пад Мінскам помнік 30 тысячам загінуўшых. Члены дэлегацыі ФРК паклалі ля яго падножжа жывыя кветкі. Пад вёскай Маскоўшчына яны паклалі кветкі ія помніка, дзе пахавана 80 тысяч савецкіх ваеннапалонных. Навокал безмяняныя магілы. Толькі дзевяць тысяч

прозвішчаў занесена ў жалобную кнігу, якая захоўваецца тут пад шклом. Астатнія засталіся невядомымі. Немцы расстрэльвалі іх на равах, ямах, у лесе. Пасля вызвалення Мінска ўсе трупы былі складзены ў адно месца і пахаваны. Аб гэтым канцам расказаў мясцоваму жыхару, якая бачыла ўсё ўласнымі вачыма.

Канадскія дэлегаты былі ашалолены. «Цяжка паверыць, што людзі маглі тварыць такое над другімі людзьмі», — гаворыць яны. Толькі цалер па-сапраўдому ўзвілі зямлі памеры страці, нанесеныя беларускаму народу ў Вялікай Айчыннай вайне.

Госці бачылі фільм «Вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў», былі ў музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Зноў і зноў, старонка за старон-

3 ліпеня канадская дэлегацыя ўскладала вянок да помніка Перамогі ў Мінску. (Здымак уверх)

кай, раскрывалася перад імі гераічныя змаганні барацьбы і змагаўся.

У музеі канадцы бачылі фотаздымак ператворанага ў руіны Мінска. Няма ніводнага цэлага жылога дома, ніводнага завода або фабрыкі. Горы палючыя трупы, галодныя, паўжывыя дзеці і стэртыя ў нямечкіх лагерах смерці. Шыбеніцы, расстрэлы паражалі людзям за самай малое непаслушэнства. Але волю цэлага народа зламліць нельга. Ён змагаўся з першага дня вайны. Наводнай гадзіны немцы не адчулі сябе спакойна на нашай зямлі. Падпалішчак і гарадах, партызаны ў лясках зрабілі жыццё ворага ў Беларусі небяспечным і страшным. Яны адчулі сябе, як на вулкане, які мог пачаць дзейнасць у любую хвіліну.

20 год назад 3 ліпеня 1914 года Беларусь вызвалілі войскі Савецкай Арміі. 20 год — гэта многа ў жыццё аднаго чалавека, а гэта для таго, каб лічыцца роўным такой вайны, як Мінулая, гэта многа.

Канада ніколі не нававала, ніколі не разбураліся іе гарады, не знішчалася тое, што было створана разумнымі добрымі рукамі людзей. Канада — багатая краіна, але турысты кажуць, што каб яе напалітка такая біда, яна ні за што так хутка не ліквідавала б іе рошкі.

У Мінску канадцы гулялі па Ленінскім праспекце, ездзілі па горадзе, пабывалі на дзіцячай чыгуначцы, бачылі завод, фабрыку. Горад спадаўся. І Сцяпан Шэйна даваўся. І Сцяпан Шэйна казаў, што хачеў бы жыць у Мінску або хачіў б частей наведацца нашы прыгожыя горады. Госці былі сведкамі ўсёнараднага лікавання, прынялі ўдзел ва ўсіх урачыстых, прывочных і святах у Мінску.

5 ліпеня днём канадская дэлегацыя была на спартыўным свечце на стадыёне «Дынама».

Гэта было свята шчаслівай маладзці, прыгожай, спрытнай, думай. А самае галоўнае, самае каштоўнае, што адначасна нашы госці, — маладзёныя нашы госці, — маладзёныя савецкага спорту. Тысячы юнакоў і дзяўчат, маленькіх хлопчыкаў і дзяўчынак выступілі перад мільянамі ў гэты дзень ліпені.

Усе дні зямлікі з Канады хадзілі па святкаванай лікунай беларускай сталіцы. Чырвоныя сцягі, мора агнёў, смех і песні мінчан заўсёды

3 ліпеня канадская дэлегацыя ўскладала вянок да помніка Перамогі ў Мінску. (Здымак уверх)

кай, раскрывалася перад імі гераічныя змаганні барацьбы і змагаўся.

У музеі канадцы бачылі фотаздымак ператворанага ў руіны Мінска. Няма ніводнага цэлага жылога дома, ніводнага завода або фабрыкі. Горы палючыя трупы, галодныя, паўжывыя дзеці і стэртыя ў нямечкіх лагерах смерці. Шыбеніцы, расстрэлы паражалі людзям за самай малое непаслушэнства. Але волю цэлага народа зламліць нельга. Ён змагаўся з першага дня вайны. Наводнай гадзіны немцы не адчулі сябе спакойна на нашай зямлі. Падпалішчак і гарадах, партызаны ў лясках зрабілі жыццё ворага ў Беларусі небяспечным і страшным. Яны адчулі сябе, як на вулкане, які мог пачаць дзейнасць у любую хвіліну.

20 год назад 3 ліпеня 1914 года Беларусь вызвалілі войскі Савецкай Арміі. 20 год — гэта многа ў жыццё аднаго чалавека, а гэта для таго, каб лічыцца роўным такой вайны, як Мінулая, гэта многа.

Канада ніколі не нававала, ніколі не разбураліся іе гарады, не знішчалася тое, што было створана разумнымі добрымі рукамі людзей. Канада — багатая краіна, але турысты кажуць, што каб яе напалітка такая біда, яна ні за што так хутка не ліквідавала б іе рошкі.

У Мінску канадцы гулялі па Ленінскім праспекце, ездзілі па горадзе, пабывалі на дзіцячай чыгуначцы, бачылі завод, фабрыку. Горад спадаўся. І Сцяпан Шэйна даваўся. І Сцяпан Шэйна казаў, што хачеў бы жыць у Мінску або хачіў б частей наведацца нашы прыгожыя горады. Госці былі сведкамі ўсёнараднага лікавання, прынялі ўдзел ва ўсіх урачыстых, прывочных і святах у Мінску.

5 ліпеня днём канадская дэлегацыя была на спартыўным свечце на стадыёне «Дынама».

Гэта было свята шчаслівай маладзці, прыгожай, спрытнай, думай. А самае галоўнае, самае каштоўнае, што адначасна нашы госці, — маладзёныя нашы госці, — маладзёныя савецкага спорту. Тысячы юнакоў і дзяўчат, маленькіх хлопчыкаў і дзяўчынак выступілі перад мільянамі ў гэты дзень ліпені.

Усе дні зямлікі з Канады хадзілі па святкаванай лікунай беларускай сталіцы. Чырвоныя сцягі, мора агнёў, смех і песні мінчан заўсёды

Гэта здымак часуў другой сусветнай вайны. У часе зямлікі нашы госці маглі дапамагалі нам. Дэманстранты нясучы палатны, у якіх за-пісана аддаць усё для перамогі над фашызмам. Сярод дэманстрантаў С. А. Шэйна.

3 ліпеня канадская дэлегацыя ўскладала вянок да помніка Перамогі ў Мінску. (Здымак уверх)

кай, раскрывалася перад імі гераічныя змаганні барацьбы і змагаўся.

У музеі канадцы бачылі фотаздымак ператворанага ў руіны Мінска. Няма ніводнага цэлага жылога дома, ніводнага завода або фабрыкі. Горы палючыя трупы, галодныя, паўжывыя дзеці і стэртыя ў нямечкіх лагерах смерці. Шыбеніцы, расстрэлы паражалі людзям за самай малое непаслушэнства. Але волю цэлага народа зламліць нельга. Ён змагаўся з першага дня вайны. Наводнай гадзіны немцы не адчулі сябе спакойна на нашай зямлі. Падпалішчак і гарадах, партызаны ў лясках зрабілі жыццё ворага ў Беларусі небяспечным і страшным. Яны адчулі сябе, як на вулкане, які мог пачаць дзейнасць у любую хвіліну.

20 год назад 3 ліпеня 1914 года Беларусь вызвалілі войскі Савецкай Арміі. 20 год — гэта многа ў жыццё аднаго чалавека, а гэта для таго, каб лічыцца роўным такой вайны, як Мінулая, гэта многа.

Канада ніколі не нававала, ніколі не разбураліся іе гарады, не знішчалася тое, што было створана разумнымі добрымі рукамі людзей. Канада — багатая краіна, але турысты кажуць, што каб яе напалітка такая біда, яна ні за што так хутка не ліквідавала б іе рошкі.

У Мінску канадцы гулялі па Ленінскім праспекце, ездзілі па горадзе, пабывалі на дзіцячай чыгуначцы, бачылі завод, фабрыку. Горад спадаўся. І Сцяпан Шэйна даваўся. І Сцяпан Шэйна казаў, што хачеў бы жыць у Мінску або хачіў б частей наведацца нашы прыгожыя горады. Госці былі сведкамі ўсёнараднага лікавання, прынялі ўдзел ва ўсіх урачыстых, прывочных і святах у Мінску.

5 ліпеня днём канадская дэлегацыя была на спартыўным свечце на стадыёне «Дынама».

Гэта было свята шчаслівай маладзці, прыгожай, спрытнай, думай. А самае галоўнае, самае каштоўнае, што адначасна нашы госці, — маладзёныя нашы госці, — маладзёныя савецкага спорту. Тысячы юнакоў і дзяўчат, маленькіх хлопчыкаў і дзяўчынак выступілі перад мільянамі ў гэты дзень ліпені.

Усе дні зямлікі з Канады хадзілі па святкаванай лікунай беларускай сталіцы. Чырвоныя сцягі, мора агнёў, смех і песні мінчан заўсёды

Гэта здымак часуў другой сусветнай вайны. У часе зямлікі нашы госці маглі дапамагалі нам. Дэманстранты нясучы палатны, у якіх за-пісана аддаць усё для перамогі над фашызмам. Сярод дэманстрантаў С. А. Шэйна.

Гэта здымак часуў другой сусветнай вайны. У часе зямлікі нашы госці маглі дапамагалі нам. Дэманстранты нясучы палатны, у якіх за-пісана аддаць усё для перамогі над фашызмам. Сярод дэманстрантаў С. А. Шэйна.

3 ліпеня канадская дэлегацыя ўскладала вянок да помніка Перамогі ў Мінску. (Здымак уверх)

кай, раскрывалася перад імі гераічныя змаганні барацьбы і змагаўся.

У музеі канадцы бачылі фотаздымак ператворанага ў руіны Мінска. Няма ніводнага цэлага жылога дома, ніводнага завода або фабрыкі. Горы палючыя трупы, галодныя, паўжывыя дзеці і стэртыя ў нямечкіх лагерах смерці. Шыбеніцы, расстрэлы паражалі людзям за самай малое непаслушэнства. Але волю цэлага народа зламліць нельга. Ён змагаўся з першага дня вайны. Наводнай гадзіны немцы не адчулі сябе спакойна на нашай зямлі. Падпалішчак і гарадах, партызаны ў лясках зрабілі жыццё ворага ў Беларусі небяспечным і страшным. Яны адчулі сябе, як на вулкане, які мог пачаць дзейнасць у любую хвіліну.

20 год назад 3 ліпеня 1914 года Беларусь вызвалілі войскі Савецкай Арміі. 20 год — гэта многа ў жыццё аднаго чалавека, а гэта для таго, каб лічыцца роўным такой вайны, як Мінулая, гэта многа.

Канада ніколі не нававала, ніколі не разбураліся іе гарады, не знішчалася тое, што было створана разумнымі добрымі рукамі людзей. Канада — багатая краіна, але турысты кажуць, што каб яе напалітка такая біда, яна ні за што так хутка не ліквідавала б іе рошкі.

У Мінску канадцы гулялі па Ленінскім праспекце, ездзілі па горадзе, пабывалі на дзіцячай чыгуначцы, бачылі завод, фабрыку. Горад спадаўся. І Сцяпан Шэйна даваўся. І Сцяпан Шэйна казаў, што хачеў бы жыць у Мінску або хачіў б частей наведацца нашы прыгожыя горады. Госці былі сведкамі ўсёнараднага лікавання, прынялі ўдзел ва ўсіх урачыстых, прывочных і святах у Мінску.

5 ліпеня днём канадская дэлегацыя была на спартыўным свечце на стадыёне «Дынама».

Гэта было свята шчаслівай маладзці, прыгожай, спрытнай, думай. А самае галоўнае, самае каштоўнае, што адначасна нашы госці, — маладзёныя нашы госці, — маладзёныя савецкага спорту. Тысячы юнакоў і дзяўчат, маленькіх хлопчыкаў і дзяўчынак выступілі перад мільянамі ў гэты дзень ліпені.

Усе дні зямлікі з Канады хадзілі па святкаванай лікунай беларускай сталіцы. Чырвоныя сцягі, мора агнёў, смех і песні мінчан заўсёды

Гэта здымак часуў другой сусветнай вайны. У часе зямлікі нашы госці маглі дапамагалі нам. Дэманстранты нясучы палатны, у якіх за-пісана аддаць усё для перамогі над фашызмам. Сярод дэманстрантаў С. А. Шэйна.

Гэта здымак часуў другой сусветнай вайны. У часе зямлікі нашы госці маглі дапамагалі нам. Дэманстранты нясучы палатны, у якіх за-пісана аддаць усё для перамогі над фашызмам. Сярод дэманстрантаў С. А. Шэйна.

больш пераканаецца, калі пазнаёміцца з умовамі працы, з усёмі выгодамі, якімі карыстаюцца працягваючы на заводзе людзі.

Перш за ўсё дэлегацыю правялі ў сталовую, вялікі двухпавярховы будынак. На першым паверсе буфет, зала для дыетыкаў (людзей, якім на стану здароўя патрэбна спецыяльнае харчаванне), на другім паверсе дзве вялікія агульныя залы. «Як тут прыемна пахне, — казалі турысты, — уваходзіць ў сталовую».

Турыстам далі белыя халаты, правялі па куліна. На электраліфтах на вялікіх працінах смажылася мяса, катлеты, у духавых шафах пляжыся булочки, у вялікім катле даварваўся смачны украіны боршч.

Гледзячы на ўсё гэтыя смачныя рэчы, А. Бондар абурэаца:

— За мяккой ўжо прывыклі гаварыць, што ў Савецкім Саюзе есці няма чаго, а няхай бы самі прыехалі ды на ўсё паглядзелі. Вось толькі скажыце мне, калі ласка, — звяртаецца Бондар да пана, — колькі каштуе абед у вашай сталовай.

— Капеек 35—40, — адказвае жыхар.

На хвіліну становіцца цяжка, потым госці пачынаюць гаварыць усё адразу:

— У нас за 45 капеек можна купіць шпілюку кавы ды маленькіх піражкоў. Абед каштуе не менш долара.

— А колькі каштуе ў вас булочки і колькі самы лепшы кавалак мяса, задаюць госці адно за другім пытанні.

— Булочки сем капеек, а самы лепшы кавалак мяса не больш двадцяті капеек.

М. Макаравіч, які аб усім распывае дасканалы, гаворыць:

— Кошт абёда на вельмі здэліў. А ці выгада сталовай гандляваць такімі таннымі стравамі? Можна, завод што-небудзь даплачвае за іх?

— Завод не даплачвае, — гаворыць У. К. Курзевіч. — Ён толькі абсталяваў сталовую, дапамог пачаць работу, зарад аплачвае накладныя расходы.

У медыцыне для канадцаў таксама было многа цікавага і нечаканага. Ім паказвалі тэрапеўтычны, хірур-

Турысты на плошчы імя Леніна ў Мінску.

маў, у хуткім часе мя

ВЕРНЫЯ СЫНЫ НАРОДА

У гады Вялікай Айчыннай вайны, у час суровага выпрабавання, савецкія дзельцы мастацтва былі разам з народам. Сотні пісьменнікаў і журналістаў змагаліся на франтах Айчыннай вайны, многія загінулі ў барацьбе за сваю Радзіму. Сярод іх — беларускія пісьменнікі Дзмітры Астапенка, Алесь Жаўрук, Эля Каган, Мікола Сурначоў, Андрэй Ушакоў, Іван Шапалаў, Генадзь Шведзік, Хвядос Шынклер і іншыя.

У Цэнтральным дзяржаўным архіве літаратуры і мастацтва БССР захоўваецца рад вельмі каштоўных і цінных дакументаў, рукапісаў, фотаздымкаў, якія паказваюць і ілюструюць удзел беларускіх літаратараў ва ўсенароднай барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Вялікай павагай і любоўю сярод партызан і насельніцтва Брэстчыны карыстаўся паэт-партызан Мікола Засім Смелы і мужны, ён ішоў на самыя небяспечныя заданні, выконваў асабліва цяжкія даручэнні камандавання, а ў вольны час па слядах непасрэдных уражанняў пісаў вершы, якія чытаў таварышам па зброі.

У архіве знаходзіцца яго

рукапісныя сшыткі, на адным з іх — надпіс: «Калі аўтара гэтых вершаў не будзе ў жывых пасля вайны, то прашу пры Савецкай уладзе паслаць гэты сшытак па адрасу: Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР, ці СССР, Мінск — Масква, Засім».

З.Х.—1942 г.»

У фондах архіва шмат фотаздымкаў паэта са зброяй у руках сярод баявых таварышаў, яго ордэнская кніжка, дакументы аб іншых урадзых узнагародах, якія яскрава сведчаць, як сумленна выконваў свой абавязак беларускі паэт Мікола Засім.

У жніўні 1942 года ў баях за вялікі горад на Волзе загінуў ваенны карэспандэнт, беларускі паэт Алесь Жаўрук (Аляксандр Дзмітрыевіч Сінічкін), так і не дайшоўшы да сваёй роднай зямлі. Беражліва захаваныя фантавыя бланкеты, сшыткі з вершамі, дакументы аб раненні і смерці паэта перадалі ў архіў сёстры, жонка і сын паэта, Алесь Жаўрук заўсёды быў у самай густы бой, і ў яго фантавай запіскай кніжцы шмат імёнаў байцоў, кароткіх запісаў пра баі, пра мужнасць і адвагу, «загатоўкі» будучых вершаў, апоў-

сцей, якім не суджана было з'явіцца на свет.

20 жніўня 1942 года ў час бамбардзіроўкі была цяжка паранена машыністка фантавай рэдакцыі, якой Алесь дыктаваў чарговы нарыс. Алесь вынес дзяўчыну з поля бою і, сам паранены, доўгі час цягнуў яе на спіне. Іх падабралі санітары, але пераправіцца праз Волгу не ўдалося, бо фашысцкія сцярытнікі разбамбілі санітарны транспарт, і паэт загінуў, так і не ўбачыўшы свайго сына, які нарадзіўся за некалькі дзён да гібелі бацькі.

У засценках гестапа загінуў паэт-журналіст Іван Піліпавіч Дзенісенка. Ён працаваў сакратаром раённай газеты ў родных мясцінах у Чэрыкаўскім раёне. Цяжка хворы, ён быў зняты з воінскага ўліку, але пайшоў добраахвотнікам у дзеючую армію. Трапіўшы ў акружэнне, паэт ледзь дабраўся да роднай вёскі. Яшчэ не напярэўшыся пасля хваробы, ён пачынае весці барацьбу з ворагам: распаўсюджае лістоўкі, збірае зброю, арганізуе першую падпольную маладзёжную групу. У 1942 годзе Іван Дзенісенка стварае антыфашысцкі падпольны інтэрнацыянальны камітэт. Падпольшчыкі ўзарвалі рамонтна-механічную майстэрню і замініравалі пляц, на якім эсэсаўцы праводзілі вучэнне, у выніку чаго загінула 20 фашыстаў, многія былі паранены.

Па заданню камандавання партызанскага атрада Дзені-

сенка асмельваецца на рызкоўны крок — уладкоўваецца сакратаром акружнай чэрыкаўскай паліцыі. Каштоўныя звесткі, перададзеныя ім у атрады, дапамаглі партызанам разграміць паліцэйскія і фашысцкія групіроўкі.

5 чэрвеня 1942 г. Дзенісенка з групай патрыётаў-падпольшчыкаў быў арыштаваны і пасля месяца катаванняў і здэкаў расстраляны, калі яму споўнілася ўсяго 30. Да нас дайшла другая старонка яго прадэмаротнай запіскі да жонкі:

«Моцна-моцна цалую вас, жадаю ўсім доўга жыць і быць шчаслівымі. Бывайце. Хай мяне не будзе. Але жыццё будзе прадаўжацца, жыццё будзе вельмі харошым, а я ўжо яго не ўбачу. Няўжо і вас, мае дарагія, я ўжо не ўбачу больш? Вы, мабыць, і не ведаеце, што мне засталося менш часа да смерці. Усё роўна, Бывайце! Бывайце, пасылаю вам сваё апошняе прывітанне. Цалую ўсіх тысяччу разоў».

Ваш Іван Дзенісенка, 5 ліпеня 1942 г. г. Чэрыкаў».

У вёсцы Сялітранкі Барысаўскага раёна Міхась Мікалаевіч Клімковіч стварае сваю драматычную паэму «Адплата». На гістарычным матэрыяле пісьменнік паказвае, які лёс чакае здраднікаў народа. Іх немінуча чакае праляцце, народная пагарда, фізічнае знішчэнне. Устанавіўшы сувязь з партызанамі, пісьменнік у 1943 годзе ідзе ў атрад. Яго вершы пад псеў-

данімам Міхась Каліноўскі друкаваліся ў партызанскіх газетах «Чырвоная зямля» і «Смерць фашызму».

У архіве захоўваецца гэтыя газеты, рукапіс паэмы «Адплата», рад вершаў партызанскага перыяду, характарыстыка партызана Клімковіча, у якой гаворыцца, што пісьменнік «сапраўды народны мейстэраль і патрыёт беларускага народа», яго ўзнагародныя дакументы.

Вельмі цікавыя дакументы знаходзіцца ў фондзе пісьменніка Паўла Нікіфаравіча Кавалёва, сярод якіх — партызанскія лістоўкі, газеты «Партызанская дубінка», у якой удзельнічалі Кандрат Крапіва, Пятрусь Броўка, Максім Лужанін, Пятро Глебка, Міхась Лынькоў, Кузьма Чорны, Канстанцін Губарэвіч, газета «Раздавім фашысцкую гадзіну», дзе надрукаваны рад твораў Максіма Танка, Антона Вялікі, Анатоля Астрэйкі, Міхася Машары.

У архіве знаходзіцца таксама фотаздымак антыфашысцкага мітыngu прадстаўнікоў беларускага народа, які адбыўся 20 студзеня 1942 г. у Казані. На гэтым мітыngu выступалі з прамовамі Янка Купала, Максім Танк, Кузьма Чорны. Упершыню для шматмільённай аўдыторыі народны паэт Беларусі Янка Купала прачытаў свае вершы «Партызаны, партызаны, беларускія сыны» і «Грабежнік», якія пазней былі надрукаваны ў газеце «Звязда», разыйшліся тысячамі партызанскіх лістовак па роднай Беларусі, вялі на змаганне народ супраць ворага.

Гэтыя і многія іншыя дакументы, якія беражліва захоўвае народ, раскажваюць аб тым, як у адным страі з усімі беларусамі ішлі нашы песьняры, верныя сыны народа.

К. ЖОРВА,
начальнік Цэнтральнага дзяржаўнага архіва літаратуры і мастацтва БССР.

1942 ГОД. Беларусь у руінах і папалішчах. Фашысты залілі нашу краіну крывёю, заставілі шыбеніцамі. Але народ, горды і свабодалюбівы беларускі народ, не скарыўся ворагу. На барацьбу з ненавіснымі плютымі гітлераўцамі ўзніклі дзесяткі тысячы народных мсціўцаў — партызан. Яны білі захопнікаў, бо ведалі, што фашысцкі «новы парадак» — гэта няволя, прыгнёт, прыніжэнне, гэта панаванне воўчых законаў капіталізму.

Гітлераўцы разлічвалі, што ім удацца падзяліць народы, нацкаваць іх адзін на аднаго, і тады лягчэй будзе прыгнэтаць кожны народ паасобку. З гэтай д'ябальскай мэтай яны прыгнэлі на Беларусь два палкі славакаў, каб кінуць іх супраць беларускіх партызан. Але фашысты пралічыліся.

Славакі на ўласныя вочы ўбачылі жыццё роднага і блізкага ім беларускага народа; яны пераканаліся, што за гады Савецкай улады народы нашай краіны пачалі жыць лепш і багачэй, сталі адзінай сям'ёй шчаслівых людзей. І тады славацкія салдаты павярнулі зброю і пайшлі ў партызанскія атрады змагацца супраць фашызму.

Адным з такіх салдат быў Само Фалцян. Ён стаў партызанам брыгады «Дзядзі Коля» Мінскага злучэння і ўдзельнічаў у вызваленні Беларусі, Польшчы і Чэхаславакіі. Цяпер ён — навуковы работнік і пісьменнік, аўтар раманаў і апавяданняў, у многіх з якіх раскажваецца аб гераічнай барацьбе славацкіх і беларускіх партызан за свабоду сваіх народаў.

Само Фалцян быў нашым госцем. Ён прыезджаў у Мінск, каб прыняць удзел у святкаванні 20-годдзя Савецкай Беларусі ад фашысцкіх акупантаў. У сувязі з тым, што ў ЗША праводзіцца «тыдзень паняволеных народаў», да якіх залічваюць і наш вольны край, наш карэспандэнт звярнуўся да Само Фалцяна і напросіў яго выказаць свае думкі аб знаходжанні ў Беларусі...

Само ФАЛЦЯН,

чэхаславацкі пісьменнік.

ДВАЦАТАЯ гадавіна вызвалення Савецкай Беларусі ад фашыстаў — гэта для нас не толькі ўспаміны пра былое, але і вялікая падзея сучаснасці. Мы сваімі вачыма бачым, якая велізарная творчая праца зроблена народам Беларусі за 20 пасляваенных год.

З той жа энергіяй і гераізмам, якія так праявіліся ў барацьбе супраць гітлераўскага фашызму, мужны беларускі народ з дапамогай вялікай сям'і ўсіх народаў Савецкага Саюза ўзяўся за аднаўленне выпаленай зямлі, пачаў будаваць сваё мірнае жыццё.

Для мяне, былога славацкага партызана на Беларусі, які добра памятае, што натварылі гітлераўцы, і добра ведае цвёрдую волю і рашучасць беларусаў, мела вялі-

ЗЯМЛЯ КВІТНЕЕ Ў СЛАВЕ

кае значэнне ўбачыць самому, які вялікі шлях пройдзены народам Беларусі.

У 1944 годзе на ўсходняй Мінска наша партызанская брыгада стаяла на ахове горада ад акружаных нямецкіх дывізіяў. Тады там шумеў лес. А сёння я не пазнаў былых мясцін — прыгожыя кварталы жылых дамоў, вялікія заводы — аўтамабільны і трактарны, многа садоў, кветак. А побач з заводамі пабудаваны дамы культуры, кінатэатры, паркі...

Вялікае ўражанне зрабіла на мяне паездка ў піянерскі лагер, які належыць абутовай фабрыцы фірмы «Прамень». Які шчыры клопат пра дзяцей рабочых і тэхнікаў фірмы! Лагер называецца «Лясная казка». Сапраўды, сустрэча з піянерамі была цудоўнай казкай. Мы былі сярод дзяцей каля шасці

гадзін, слухалі іх канцэрт, адказвалі на пытанні — а дзеці надзвычай цікаўныя і распытваюць пра самыя розныя рэчы.

У гэтым лагеры штогод у час летніх канікул адпачывае 1 500 піянераў. А фірма мае і іншыя такія ж лагеры.

Вакол Мінска многа дамоў адпачынку і піянерскіх лагераў. Неяк мімаволі я падумаў, што ў час вайны і маляў, і старыя ў страху перад зверствамі гітлераўцаў беглі ў лес, які быў для савецкіх людзей аховай, месцам партызанскіх стаянак. А цяпер лясны — месца вясёлага адпачынку моладзі.

Усё, што я бачу вакол сябе тут, у Мінску, сцвярджае непераможную сілу сацыялізма і камунізму. Капіталісты імкнуліся знішчыць Савецкі Саюз яшчэ ў першыя

дні выступіў сакратар Туркуэнскага аддзялення таварыства «Францыя — СССР» пан Дзюбуа.

«Паездка цудоўная, успаміны незабыўныя, — такія ўражанні ўсіх 50 турыстаў», — пісаў пан Дзюбуа, вярнуўшыся ў Туркуэн.

Цяпер ў Мінску зноў ча-

дні яго існавання. Але 20 перадаванні год паказалі ўсяму свету магутнасць краіны Саветаў. Потым на яе напалі гітлераўцы.

Асабліва многа яны нанеслі шкоды беларускаму народу, які панёў велізарныя матэрыяльныя і людскія страці. Але савецкіх людзей зламці не ўдалося нікому.

Сёння Савецкая зямля квітнее ў славе і магутнасці сваёй.

Дарэмна некаторыя разлічваюць на тое, што сацыялізм — з'ява часовая. Дарэмна яны пльываюць, што народы сацыялістычнага лагера, народы Савецкага Саюза — «не свабодныя», «прыгнечаныя». Усе гэтыя слоўны ўзяты са старога арсенала паклёпніцкіх нагавораў на СССР. Гэтым арсеналам карыстаўся і гітлераўскія агрэсары. А ўсім вядома, які бясслаўны быў іх канец.

каецца прыезд п'яцідзесці турыстаў з Туркуэна.

«Многім прыйшлося адмовіцца, — пішуць французскія сябры, — бо не хпіла месца ў аўтобусе. Але цікавасць да нашай краіны такая вялікая, што мы ўжо зараз адкрылі запіс на наступны год».

У верасні горад Туркуэн наведвае група беларускіх турыстаў.

**ДА ДЗЕН
БЕЛАРУСІ
Ў ВЕНГРЫ**

У верасні нашы венгерскія сябры праводзяць Дні Савецкай Беларусі. Ужо зараз пачалася падрыхтоўка да ўрачыстасцей.

Каб шырэй пазнаёміць венгерскіх працоўных з дасягненнямі Беларусі, у Венгрыю накіроўваюцца выстаўкі, падборкі інфармацыйных матэрыялаў. Венгерскія часопісы зацікавіліся ў прыватнасці артыкуламі Д. Камінскага «Развіццё музычнай культуры Беларусі», Ю. Арыянскага «Гомельскія абласны драматычны тэатр» і іншымі. На венгерскую мову перакладаюцца апавяданні беларускіх пісьменнікаў. У Будапешце, Дзверы і іншых гарадах набывае выстаўка беларускай кнігі.

Максім Танк, Кандрат Крапіва, Арыадзь Куляшоў і Міхась Лынькоў у Мінску ў першыя дні пасля вызвалення Мінска ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Фота Ул. ЛУПЕЯКІ.

«ПАЕЗДКА БЫЛА ЦУДОЎНАЯ»

У мінулым годзе ў Мінску пабывала п'яцідзесят турыстаў з французскага горада Туркуэн. З захапленнем знаёміліся госці з адноўленым з руін горадам, наведалі 4-ю клінічную балніцу, паліграфкампінат імя Якуба Коласа, Батанічны сад Акадэміі навук БССР. Па Беларускам ра-

ДВАЦАЦІГОДДЗЕ НАРОДНАЙ ПОЛЬШЧЫ

Варшава, Палац культуры і навуны — брацкі падарунак Савецкага Саюза польскаму народу.

У ліпені 1944 года часці Савецкай Арміі разам з 1-й арміяй Войска Польскага, сфарміраванай у 1943 годзе ў СССР, вызвалілі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў першы польскі горад Хелм. Тады ж быў створан Польскі камітэт Нацыянальнага Вызвалення (ПКНВ) — часовы ўрад Польшчы. 22 ліпеня камітэт апублікаваў Маніфест, які заклікаў польскі народ не толькі да выгнання акупантаў з роднай зямлі, але і да барацьбы за ажыццяўленне сацыялістычных пераўтварэнняў у краіне.

Пераадольваючы супраціўленне польскіх рэакцыйных колаў унутры краіны і заграічнай эміграцыі, часовы ўрад Польшчы заявіў аб сваёй гатоўнасці працягваць разам з Савецкім Саюзам барацьбу супраць гітлераўскіх захопнікаў да поўнага іх разгрому. І гэтая барацьба ўвянчалася поспехам: у пачатку 1945 года ўся Польшча была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. У лютым 1945 года ў Варшаву пераехаў часовы ўрад Польшчы. На месца ствараліся новыя органы ўлады з працоўных горада і вёс-

кі. У Польшчы ўстанавіўся лад народнай дэмакратыі.

Адносіны народнай Польшчы з Савецкім Саюзам былі сфармуляваны ў заключаным 21 красавіка 1945 года ў Маскве на 20 год Дагаворы аб дружбе, узаемнай дапамозе і пасляваенным супрацоўніцтве паміж СССР і Польшчай.

Савецкая краіна, якая сама ў той час знаходзілася ў цяжкім эканамічным становішчы, аказвала вялікую дапамогу польскаму народу харчаваннем, сыравінай для прамысловасці, прамысловымі таварамі. Дружалюбная Польшча ў сваю чаргу давала СССР вугаль і некаторыя іншыя віды прамысловай прадукцыі.

У пачатку 1947 года ў Польшчы адбыліся выбары ў высэйшы орган улады рэспублікі — Заканадаўчы Сейм. У сярэдзіне снежня 1948 года была створана Польская аб'яднаная рабочая партыя, заснаваная на марксісцка-ленінскіх ідэалагічных і арганізацыйных прынцыпах.

Абапіраючыся на брацкую дапамогу краін сацыялістычнага лагера, польскі народ пад кіраўніцтвам Польскай аб'яднанай рабочай партыі прыступіў да ажыццяўлення шырокай праграмы гаспадарчага і культурнага будаўніцтва. У краіне была ажыццяўлена нацыяналізацыя прамысловасці, банкаў, транспарту, праведзена аграрная рэформа, ліквідаваны клас памешчыкаў.

Першы ў гісторыі Польшчы план аднаўлення народнай гаспадаркі быў прыняты на 1947—1949 гады. Яго галоўнай задачай з'яўлялася павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўня жыцця працоўных. Паспяховае вырашэнне гэтай задачы Польская аб'яднаная рабочая партыя, урад Польшчы і народ бачылі перш за ўсё ў першачарговым аднаўленні прамысловасці і транспарту. І шлях стварэння сацыялістычнай прамысловасці апраўдаў сябе. Калі ў 1937 годзе гадавая доля прадукцыі прамысловасці і сельскай гаспадаркі ў краіне складала 51,8 працэнта, дык у 1949 годзе — 66,5 працэнта.

Асабліва вялікіх поспехаў дасягнула прамысловасць народнай Польшчы за перыяд з 1950 па 1963 гады. У параўнанні з 1938 годам яе валавая прадукцыя ўзрасла амаль у 9 разоў, а ў разліку на аднаго чалавека — у 10 разоў. У краіне ўпершыню пачалі вырабляцца складаныя машыны і энергетычныя ўстаноўкі, паравыя катлы, гідратурбіны і трансфарматары высокіх параметраў, рухавікі ўнутранага згарання, трактары, камбайны, пад'ёмныя краны, сінтэтычны каучук, шматлікія тавары народнага ўжытку і многія іншыя віды прамысловай прадукцыі.

За перыяд з 1944 па 1963 гады агульная сума капіталаўкладанняў у індустрыялізацыю складала 477 мільярдаў злотых у цэнах 1961 года. У 1961 годзе ў прамысловасці было занята 3 390 тысяч чалавек, супраць 859 тысяч у 1937 годзе. За гэты час інжы-

нера-тэхнічныя кадры ўзраслі з 12 тысяч чалавек да 103 тысяч.

Па шляху прагрэсу і працівання ідзе і сельская гаспадарка народнай Польшчы.

У выніку правядзення зямельнай рэформы сялянам і сельскагаспадарчым рабочым перададзена 6 мільёнаў гектараў зямлі за нізкую, у растэрміюўку аплату. Сяляне Польшчы атрымалі ў сваё карыстанне памешчыцкія землі.

Урад Польскай Народнай Рэспублікі многа робіць для таго, каб павялічыць выпуск сельскагаспадарчых машын. Толькі за перыяд з 1949 па 1953 год вытворчасць сельскагаспадарчай тэхнікі ўзрасла ў 2,5 раза. У наступныя гады яна таксама няспынна пашыралася. За дваццаць год значна павялічылася прадукцыйнасць сельскай гаспадаркі ў параўнанні з даваенным узроўнем.

Своеасаблівай школай калектывнага вядзення гаспадаркі ў польскай вёсцы з'яўляюцца сельскагаспадарчыя гурткі, якія выконваюць не толькі асветніцкія, але і арганізацыйныя функцыі. Іх налічваецца больш 26 тысяч. Яны аб'ядноўваюць больш мільёна сялян. Ва ўласнасці гуртоў маецца, як грамадская ўласнасць, машыны на агульную суму ў 3 млрд. рублёў. У польскай вёсцы існуе больш 1 800 сельскагаспадарчых кааператываў, 2,5 млн. гектараў зямлі знаходзіцца ў падпарадкаванні дзяржаўных гаспадарак. Кааператывы і дзяржгасы паспяхова дэманструюць перавагі буйнога земляробства перад дробным, аднаасобным.

На базе няспыннага росту народнай гаспадаркі з году ў год паяўляецца матэрыяльны дабрабыт працоўных, расце іх культурны ўзровень. Па ўсёй краіне будуюцца новыя жылыя дамы, школы, медыцынскія і культурна-асветніцкія ўстановы. Расшыраецца і ўдасканалваецца сістэма сацыяльнага забеспячэння і культурна-бытавога абслугоўвання працоўных. Больш 1/4 насельніцтва Польшчы вучыцца ў школах розных тыпаў. Працоўныя забяспечаны бясплатнай медыцынскай дапамогай.

Польская Народная Рэспубліка — сусед Савецкай Беларусі. Гэта буйнейшая па плошчы і насельніцтву краіна народнай дэмакратыі ў Еўропе. Яе тэрыторыя роўна 312 тысячам квадратных кіламетраў, насельніцтва — больш 30 мільёнаў.

Паміж Беларуссю і Польшчай існуюць даўнія, якія ідуць углыб стагоддзяў, эканамічныя, палітычныя і культурныя сувязі, што асабліва ўмацаваліся і паспяхова развіваюцца з таго часу, як ў Польшчы ўстанавілася ўлада народа.

У знамянальныя дні дваццацігоддзя Польскай Народнай Рэспублікі працоўныя Беларусі жадаюць польскаму народу вялікіх поспехаў у іх высакароднай барацьбе за сацыялізм.

Н. КАМЕНСКАЯ,
доктар гістарычных навук.

КОМУ НУЖНА «НЕДЕЛЯ ПОРАБОЩЕННЫХ НАРОДОВ»

Встревоженный тем обстоятельством, что в Организации Объединенных Наций с каждым годом всё больше и больше голосов отдается социалистическому блоку и растет число «нейтралистских стран», бывший в то время у власти президент Эйзенхауэр решил что-нибудь противопоставить советской дипломатии. Было решено ежегодно отмечать «неделю порабощенных народов».

Для проведения ее потребовались «представители» национальностей Советского Союза. Честные эмигранты на это дело не пошли. Зато те отщепенцы, которые покинули родину в обзоре отступающей гитлеровской армии, охотно согласились разыгрывать роль «угнетенных». Им нечего было терять: честь, совесть, национальная гордость отсутствует у этих людей, продавших Родину в самые тяжелые годы войны. Я был свидетелем того, как оживились все эти «второсортные американские граждане». Неожиданно на все их «содружество и ассоциации бывших» посыпался золотой дождь долларов. Помню, например, как украинцы вдруг в предместьях Нью-Йорка купили не одно, а сразу два огромных поместья, на которых воздвигли спортивные клубы, футбольные и теннисные площадки. Открылся новый бизнес — бизнес «недели порабощенных народов». Новые отделы открылись на радио и телестанциях «Голос Америки». В метро и автобусах появились новые рекламы — за ключей проволокой люди, протягивающие руки: «Дай доллар на борьбу» или «Доллар на радиостанцию «Свободная Европа». Помню, как в первую же объявленную Эйзенхауэром «неделюнесколько десятков украинцев в национальной одежде и с аляповато и не очень грамотно по-английски от руки намалеванными плакатами «Освободите наших братьев и сестер от русского ига!» появились у центрального здания Организации Объединенных Наций.

Как известно, территория, на которой расположена эта Организация, международная и на ней не положено устраивать демонстрации. Но противоположный тротуар Первого авеню является уже территорией США и там «всё дозволено». Правда, когда негры борются за свои права на юге Соединенных Штатов, то им американская полиция не предоставляет такой возможности. Бывшим же гитлеровским пособникам предоставили весь тротуар Первого авеню и позволили три этажа противоположного дома покрыть грандиозным панно, на котором была изображена карта СССР и перечислены разные национальности, заштрихованные ключей проволокой.

Советский Союз — самое многонациональное государство мира. Это дружная семья свыше ста больших и малых народов. За четыре года моего пребывания на Родине мне удалось познакомиться с жизнью марийцев, татар, прибалтийских народов и услышать много рассказов от моих сыновей и просто друзей, побывавших на Кавказе, на Памире, в Якутии, в гостях у узбеков и казахов. У меня создалось твердое убеждение, что у нас, в Союзе, блестяще разрешена сложная проблема содружества национальностей. Основа ос-

нов коммунизма — отказ от эксплуатации человека человеком — логично привела к полному отказу от эксплуатации народа народом. Грабеж царским правительством дальних провинций России давно ушел в прошлое. Советское правительство и Коммунистическая партия делают всё возможное, чтобы сохранить культуру каждого народа и облегчить ему путь дальнейшего процветания. Для тех народов, у которых не было письменности, созданы алфавиты. Им оказана огромная экономическая помощь.

Когда иностранцы выражают удивление в связи с небывалым размахом строительства, которое характерно для сегодняшней Москвы, хочется, чтобы они увидели и то, что строится у карелов, эвенков, алтайцев или удэгейцев. Те же темпы, те же театры, жилые дома и детские сады, что и в Москве.

В Москве очень часто устраиваются декады культуры различных народов, которые ярко демонстрируют их достижения в области литературы, театра, музыки.

С 4 по 26 июля в России проходят дни белорусской литературы. Только что открылась в Манеже интереснейшая выставка, посвященная 150-летию рождения Тараса Шевченко. Если еще учесть количество школ, которые ежегодно открываются в разных республиках, где преподавание ведется на родных языках, то картина станет совсем ясной.

Мне, много лет прожившему за границей, совершенно ясно, на какие элементы национальностей опираются организаторы «недели порабощенных народов». В дни народных бедствий каждому человеку учиняется как бы экзамен на право называть себя сыном Родины. Не все выдержали его в 1941—1945 гг. Один американец мне рассказывал случай, свидетелем которого он был в доме своего нью-йоркского друга. Под влиянием виски один выходец из России (не буду называть национальности) за американским столом разговорился так, что привел в ужас всех присутствующих. Дело в том, что этот выходец был мужем домработницы и, по присущему некоторым американским домам демократизму, был приглашен к столу. Увлечшись и не разобравшись в обстановке, он стал рассказывать, как в белорусских лесах он вешал «большевистских комиссаров и жидов». Побледневший хозяин дома поднялся из-за стола и потребовал, чтобы «порабощенный гость» немедленно покинул его жилище, а заодно и захватил бы с собою свою законную супругу.

Я уверен, что вот такие «специалисты по национальным вопросам» будут в этом году демонстрировать свою любовь к «братьям и сестрам» около стеклянного здания ООН на Первом авеню Нью-Йорка. Рядом с ним будут шагать, скажем, бывшие сотрудники СД, ныне представители «угнетенного» белорусского народа. Будут шагать украинские националисты в ногу с венгерскими нацистами. Вот на кого опирается и кому служит «неделя порабощенных народов».

Вл. СОСИНСКИЙ.

СУСВЕТНЫ КАНГРЭС ФІЗІКАЎ

ПАРЫЖ. Тут закончыўся Сусветны кангрэс па ядзернай фізіцы, які праходзіў у палацы ЮНЕСКА. Кангрэс, прысвечаны 30-й гадавіне адкрыцця Ірэнэй і Фрэдэрыкам Жоліо-Кюры штучнай радыёактыўнасці, працягваўся тыдзень.

На прэс-канферэнцыі, якая адбылася ў палацы ЮНЕСКА, удзельнікі кангрэса расказалі аб выніках работ гэтага форуму фізікаў — аднаго з самых значных за апошнія гады. Каля 900 вучоных з усіх канцоў свету вялі вялікую размову аб ходзе даследчых работ у галіне ядзернай фізікі, аб перспектывах супрацоўніцтва навуковых работнікаў розных краін.

Савецкі Саюз быў прадстаўлен вялікай дэлегацыяй, у якую ўвайшло 34 чалавекі. Сярод іх вядомыя ўсяму свету вучоныя Д. В. Скабелыцын, Д. І. Блохінаў, І. М. Франк, А. І. Аліханаў.

РОЗДУМ НАД ДЗВІНОЮ

Цёплым асеннім вечарам горад Віцебск здаваўся нейкім чароўным, неймаверна маляўнічым. У спакойных хвалях Дзвіны адлюстроўваліся тысячы электрычных праменьчыкаў. Вокны ў многіх дамах былі адкрытымі. Дзе-нідзе чуліся мелодыі з радыёпрыёмнікаў, дзе-нідзе людзі сядзелі за кнігамі і газетамі. А з аднаго пакою далацелі да мяне словы маці да свайго сына:

— Спі, мой маленькі, спі, харошы! Лю-лі, лю-лі малогал!

А пасля яна пачала напываць малышу «Казку пра неразумнае мышанё» Самуіла Маршака.

Гэты напеў чарушыў мяне. Хіба ж не шчасце быць пазтам, творы якога прыемны кожнаму — і малому і старому. Не толькі ж маленькага хлопчыка, але і маці хвалявала кожнае слова сапраўды народнага паўнацэннага творца. Хлопчык, пазна, ужо вітаў у святце дзіўнага, мроіў казачныя сны.

Звінеу трамвай. Ён імчаўся шырокім Кіраўскім праспектам паміж велічных прыгожых камяніц.

А я перанёсся ў стары Віцебск, які бачыў вачыма Самуіла Маршака ў яго дзяцінстве. Ён жыў тут, над Дзвіною, у бабулі і дзядулі:

«...Я адчуў, што ўсё тут нейкае ішае, асаблівае: больш старых дамоў, многа вузкіх, крывых, гарбатых вуліц і зусім цесных завулкаў. Сям тым узвышаюцца старадаўнія вежы і цэрквы. У кожным завулку туляцца мазаныя крамяі, на паўцёмным заістэрні бляхароў, лудзілішчыкаў, краўцоў, шаўцоў, рэжароў. І ўсюды чуецца паспешлівае і ў той жа час пывучае яўрэйская мова, якой на варонежскіх вуліцах мы амаль ніколі не чулі».

Нават з канём стары раманік, які вез нас з вакзала, размаўляў па-яўрэйску, і, што здзіўля мяне больш за ўсё, конь дасканала разумеў яго, хоць ён быў самым звычай-

ным канём, сівым, з хвастом, завязаным у вузёл».

Агні вялікага прыгожага Віцебска адбіваліся не толькі ў хвалях Дзвіны, але яны палыхалі і ў дробных камяньчыках і шкельцах. А можа гэта асколакці таго люстра, што разбіў маленькі свавольнік Самуіл на кватэры добрых дзядулі і бабулі? Ён жа бегаў невялікім хлопчыкам па гэтым беразе. Ён жа чуў тут і беларускую саванную мову ад хлопчыка яго узросту.

Гэта ж Самуіл Маршак, расказваючы пра Максіма Горкага і яго маладых прыхільнікаў, пакінуў у сваіх успамінах столькі ўласцівага для беларускай мовы ў раздзеле «Чытанне і калягас»:

«Пакуль летам школы няма, дык мы коней калектыўна ганяем у іюнне. Хутка бульбу капаць. А сена ў нас у гэтым годзе сухое, пад дажджом не было ні разу».

Гэта пішуць тыя самыя беларускія хлопцы з Пасецкага сельсавета, якія расказвалі аб

калектыўным, «гуртавым» чытанні кніг і газет».

У інтэрпрэтацыі пісьма хлапчукоў-калягаснікаў, у перакладзе гэтага пісьма, Самуіл Маршак захаваў і данёс да чытача характэрнае, самабытнае, тое, што можа зрабіць чалавек, які ведае народ і яго мову.

Не карыстаўся Самуіл Маршак ні падрэдакцыйкамі і ні слоўнікамі, калі рабіў пераклады з беларускай паззіі. Мне прыгадаліся радкі перакладу з Францішка Багушэвіча:

«Плох яго топорик жалкий, Да в руках его летает. Лес уложит он в повзлку — Свет дровами закидает!»

Для свайго же дымной печки Рушит лавку на дощечки. Вот откуда слухи-звоны, Что мужик дурней вороны!

«Закидает, лавку» (а не «скамейку»), «дурней вороны» — такія выразы, зноў жа паўтараю, можа зрабіць толькі добры знаўца як рускай, так і беларускай мовы.

«Да канца сваіх дзён» — пісаў аднойчы Самуіл Маршак,

Горкі захаваў тыя мужныя адносіны да свайго свету, якія ён выказаў у спакойных і простых словах: «Мы ўсе — паэром, свет — застанецца жыць».

І сам паэт развівае і выказвае амаль перад самаю смерцю тую ж думку пра чалавека:

Но, сознавая историю Быстротечность, Он так живет — наперекор

всему, — Как будто жить рассчитывает вечность И этот мир принадлежит ему.

Памер адзінаццацігадовага пісьменніка Самуіл Маршак, а па свайму таленту самы малады, самы найсучаснейшы, самы працавіты. Але ж застанецца на безліч год жыць багатая творчая спадчына пісьменніка, якая актыўна дапаможа выхоўваць будаўнікоў камунізма. Творчасць паэта будзе плыць паўнаводнай ракою і пералівацца і гарэць усімі фарбамі жыцця».

Станіслаў ШУШКЕВІЧ.

Міхась СКРЫПКА

ВЯЛІКІХ вільгельмаў заўсёды быў вялікі апетыт на «беларуская лес, рускі угля, нефць, украінскі сала і пшаніца». «Накармілі» ўрэшце кайзера Вільгельма.

А ў Гітлера знайшоўся новы Вільгельм, Вільгельм Кубэ. Паколькі ў яфрэйтара Гітлера апетыт аказаўся яшчэ большы — на ўсё свабоднае, то Вільгельм Кубэ разаявіў ляпу толькі на Беларусь.

«Гут! — сказаў фюрэр. — Вось табе Беларусь, распаражайся і лопай колькі ўлезе. Будзь мам намеснікам над Вайсруслянд».

І Кубэ распаражаўся. Запалі тысячы вёсак. Дзесяткі тысяч людзей былі расстраляны, павешаны, замарожаны. Але народ так і не скарыўся. Паляцелі пад адхон нямецкія эшалоны з тэхнікай і гітлераўцамі. Гарэла беларуская зямля пад нагамі захопнікаў, але Вільгельм усё «лопай і лопай», пакуль і ў самога не лопнула міна, падкладзеная пад падшукі беларускай дзяўчынай па прыговору народа і па загаду сэрца. І паляцелі на ўсё бакі ад таго Кубы куды ногі, куды зубы.

Захопнікі адказалі новымі вісельнямі, а беларускі народ у асобе сваіх мсціўцаў і падпольшчыкаў усклаў на магілу нябожчыка гаў-гаўляйтэра вянок з тысячы адзіўных руж, прабачайце, рож фашысцкіх катаў.

А як жа ёй, прадажнай газетцы, што выпускалася пад крылом нябожчыка беларускімі здраднікамі, рознымі там «спадарамі» астраўскімі, казлоўскімі? Назаўтра ж у чорнай рамцы быў змешчан вялікі некралог і спачуванне ад «беларускага народа».

— Мала, — казалі рэдактару ў гестапа. — Трэба выехаць карэспандэнту ў вёскі, узяць фоты, інтэрв'ю непасрэдна ад саміх людзей, ферштэйн?

— Яволь! — ляснуў нямецкімі абцасамі рэдактар. А па дарозе у рэдакцыю падумаў: — Божа мой! А як жа гэта зрабіць? Гэта ж пахне новым некралогам, а гэты некралог не ўваходзіць у мае планы.

Праз якую гадзіну ў яго кабінце сядзеў няштатны карэспандэнт, спецыяліст па нямецка-беларускіх адносінах, які яшчэ пры тым кайзеру «прадстаўляў» беларускі народ.

— Кардымон Сымонавіч, — пачаў асцярожна рэдактар. — Мы вас ведаем як шчырага беларуса, нязменнага актывіста нашай роднай газеты. Вашы артыкулы аб любові беларускага народа да нашых вызваліцеляў, да новага парадку вядомы не толькі нам, але і яго вялікасці нябожчыку Віль-

гельму (Кардымон Сымонавіч перахрысціўся). Дык вось, галубок, мы чакаем ад вас артыкула аб глыбокім горы нашага народа з прычыны заўчаснай і трагічнай смерці нашага, я скажу вам, бацькі і апекуна, з чыёй міласці...

— Я вас зразумеў, пан спадар. Заўтра на стала ў вас будзе ляжаць гэты артыкул. Замкнуся і да ўсходу напішу.

— Галубок, прыйдзецца адмакнуцца і прабрацца ад усходу крышку на захад.

— Я вас разумею: прабрацца на ўскраіну Мінска і там знайсці чалавека, а то і два, якія б выказалі...

— На жаль, трохкі далей. Ну, хаця б пад Маладзечна.

— Божа мой! — ускочыў Кардымон Сымонавіч. — Гэта ж там, здаецца, учора раскалашмацілі гарнізон.

— Можна бліжэй, на ўсход, хаця б у Рудзенскі павет.

— Гэта ж ехаць каля Дукоры, бацькаўшчыны партызанаў.

— Хаця б за Трасцянец, — прымірэнча адказаў рэдактар.

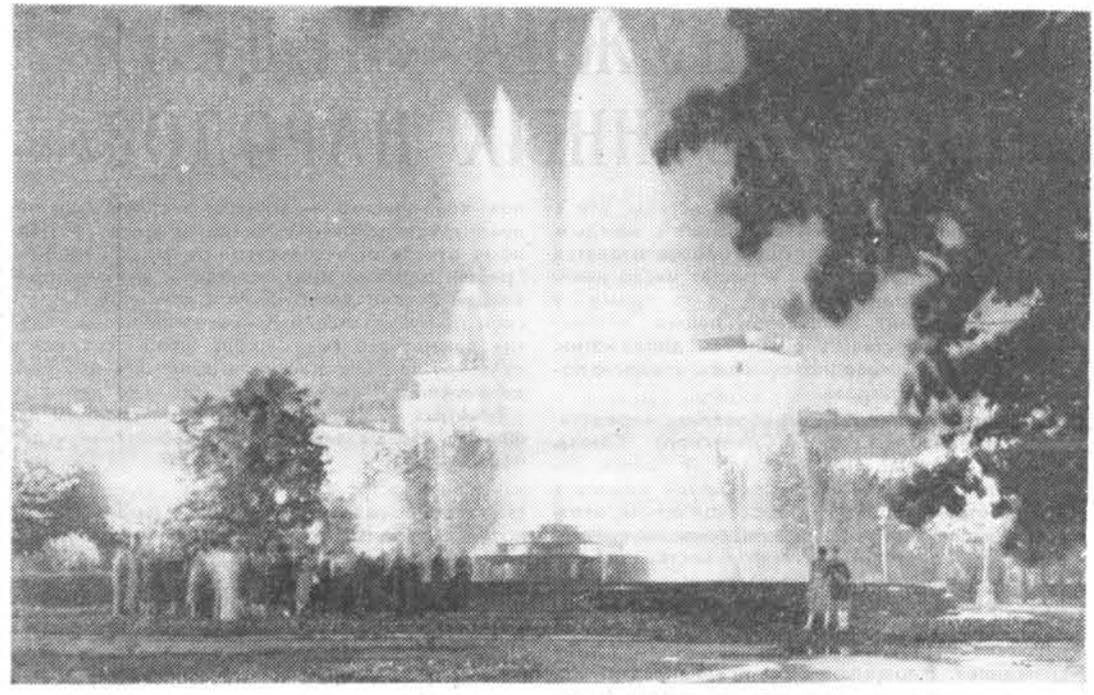
— Ну, туды можна. Там надзейна: канцлагер.

— Наконт таго... не бойцеся, паедзеце не адны. Для аховы вас і фотакарэспандэнта гестапа абяцала вызначыць на машыне 13 чалавек.

— Божа мой, чаму трынаццаць?

— Не ў нашай сіле змяніць лік. Значыць, згода?

— Згода, — уздыхнуў Кардымон Сымонавіч і ўкрадкай перахрысціўся.

Мінск. Фантан у скверы імя 30-годдзя БССР.

Мы іх сфатаграфуем, а за іх сам скажаш тое, што нам з табой трэба.

Так і зрабілі. Калі пад вечар усё было гатова, фатограф-немец паклікаў ахову, якая наспела ўжо зрабіць нарыхтоўку «млека-яйка-курка» і прыемкам усё задаволеныя вярталіся ў Мінск. Кардымон Сымонавіч у галаве прыкідваў памер ганарару за «свежае інтэрв'ю» і ўзнагароду, магчыма, ад самога гестапа. І раптам думкі яго

ахову. Два, зусім яшчэ юнакі, вынеслі з-за кустоў свіное карыта і палажылі ля дарогі.

Кардымон Сымонавіч, інстынктыўна здагадваючыся аб нечым нядобрым, кінуўся на калені і заенчыў:

— Браточкі, родненькія! І я ж беларус. Гэта яны мяне прымысілі, — ён паказаў на кузаў.

— Ты такі беларус, як шалудзівы шокі-леў. Цябе мы ўжо даўно прыгаварылі к смер-

Калі ўсё было гатова, барадач загадаў шафэру «запрагаць» машыну.

— Калі ты, шафэр, не выканеш наш загад, мы знойдзем і цябе. Прывязеш «вянок» і інтэрв'ю к парогу рэдакцыі — і ты вольны.

Праз якую гадзіну машына спынілася ля рэдакцыі. «Свежае інтэрв'ю», з даволі нясвежым пахам, ледзь выльыталі з вярочак. «Вянок» адвезлі ў гестапа. Партызанскае інтэрв'ю і «спачуванне» нябожчыку гаў-гаўляйтэру было надрукавана, толькі не ў прадажнай газетцы, а ў партызанскай газеце «Мсцівец».

З-за больш важных спраў на Кардымона Сымонавіча партызаны забыліся. Але пісак сваё не кінуў. Ачухаўшыся і адмыўшыся праз месяц, як выйшлі ўсе маркі, ён ізноў пачаў друкавацца, праўда, пад другім і прозвішчамі.

Цяпер ён, уцёкшы ў больш надзейнае месца, за трыдзевяць зямель, за моры-акіяны, зноў піша і піша, але не за тыя маркі, а за гэтыя долары.

Ну і што? Пакуль яшчэ дыша — піша. І будзе паскудзіць, пакуль поўзаць будзе.

Інтэрв'ю з Кардымон

Праз пару гадзін машына спынілася ў адной вёсцы Пухавіцкай вобласці. Старацкі загадаў сабраць чалавек пяць самых надзейных мужчын і жанчын, якія б выказалі любоў да «новага парадку» і свой жалі з прычыны заўчаснай пагібелі «бацькі беларускага народа» нябожчыка Вільгельма Кубэ.

Старацкі вярнуўся не скоры і, нібы згубіўшы грошы за прададзеную карову, прамармытаў:

— Абышоў усё сяло... Дык, можа, вам прывесці тых, якія б хацелі бачыць усіх нас на шыбельні?

— Такіх і ў нас, у Мінску, аж пішчыць. Раз так, прывядзі хоць пару старых людзей.

перарваў шафэр, поруч з якім сядзеў Кардымон Сымонавіч.

— Завал!

Рэзка рыпнулі тармазы. Ахова, схопіўшыся за зброю, скасочыла на зямлю, але тут жа яе скасіў аўтаматны агонь з кустоў. Не паспеў няштатны карэспандэнт апамятацца, як машыну акружылі партызаны.

— А ну, вылазь, паршывы пісак. Мы перанялі вас, каб даць інтэрв'ю аб нашай любові да фашысцкіх захопнікаў, жывых і нябожчыкаў, і падзякаваць вам за ўсю пісаніну.

— А ты, шафэр, адвядзеш наш вянок на магілу былога гаўляйтэра, — сказаў партызан-барадач.

І ў гэты час партызаны пакідалі на машыну пабітую

ці, але сёння яшчэ пашкадуем. Нідзе не дзенешся. Калі дабраліся да Вільгельма, то дабарэмся да такой, як ты, шэльмы. Дык вось, лажыся ў карыта. Лажыся, кажу! А то...

Кардымон Сымонавіч пакорна лёг у карыта і скурчыўся.

— Ногі выцягні і складзі рукі, як нябожчык! Так! — прыгразіў барадач. — А цяпер, Грышка, давай сюды наша інтэрв'ю і некралог на Вільгельма.

Барадач узяў вялікі ліст спісанай паперы, скруціў яго і даў у рукі Кардымону.

— Вось так, як свечку, і трымай. А цяпер давайце, хлопцы, вярнуць, мы звязам пакуль пісак, каб ён дарогай не выкуліўся з карыта-дамавіны.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».